Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 154 (13949) | 1975 оной июлиин 3, четверг | Сэн 2 мүнгэн.

ЗУРГААН ҺАРААР УРИД

...удагай ой модоной ...хын коллектив юһэдэ... табан жэл соо ехэ ам...татайгаар хүдэлжэ ...аа. Хүдэлмэришэдынь ...жа байһан модоёо ...һаар харууһалһан, ехэ ...арта модо һуулгаһан ...на. Участок дээрэнь ...мэр носожо, ой модон ...орхоёо болинхой. Ой ...о харууһалагшад ...И. Лаврентьев, Н. И. ...оненко гэгшэд ажал... харюусалга ехэтэй... хандана. Н. Т. Три...новэй даадаг бага ком...ексно бригадын коллек... үмхиржэ муудаһан ...донуудые отолхо даа...ряа үлүүлэн дүүргэнэ. Ажахын коллектив аба...уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэнэ. Табан жэл соо 1700 гектар газарта модо һуулгажа, 299 мянган кубометр хюрөөдэмэл хэрэгсэлнүүдые гаргаха, 230 мянган түхэригтэ барилга хэхэ даабаряа үнгэрэгшэ июнийн 25-да амжалтатайгаар дүүргээд, мүнөө 1976 оной түсэбөөр хүдэлжэ эхилээ.

А. ГОНЧИКОВ,
Буряадай АССР-эй Ой модоной ажахын министерствын түсэблэлгын таһагай начальник.

КПСС-эй XXV СЪЕЗДЫН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

ДУХАР-ШЭБЭРЭЙ Заганай колхоздо овощ 21 гектар газар эзэлдэг. Ургасын һоһоо эндэ һайн харууһан эмхидхэгдэнхэй. Колхозой үнинэй механизатор Михаил ...ильевич Назаров халуун үдэрнүүдтэ хоёр-гурба хоноод лэ овощоо уһална. Нүхэр ...аров огородой ургамалнуудые уһалалгада 15-дахи жэлээ ажаллана.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: М. В. Назаров. А. ШУЛУНОВОЙ фото.

УСОЛЬЦЕВОЙ ПОЛИ ДЭЭРЭ

— Табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ ороохо таряанай баян ургаса абажа, нинтын адууһа малда шадаал һаа таряа талханай зүйл ехээр үгэхэ гэһэн зорилго ажахын таряашадай үмэнэ табигданхай, — гээд «Прибайкалец» колхозой главна агроном М. М. Бакиров хөөрэнэ. — Тиимэһээ севооборотдо бага зэргэ хубилалтанууд оруулагдаа. Жэшээнь, колхозой Коменско бригадын ехэнхи тарялан дээрэ урдань кукуруза таригдадаг байһан юм. Байгша ондо тэндэ шэнииисын талмай нилээд ехэ болгогдоо. Тиигээд кукурузаяа Сухая гэжэ нютагай гүбээлиг газарта тарнабди. Олон жэлэй дүй дүршэлһөө хаража үзэхэдэ, гүбээлиг газарта кукурузын ургаса һайн байдаг, эртын хүйтэндэшье дайрагдахаар бараг гэжэ элирүүлэгдэнхэй.

— Байгша ондо кукурузаяашье ондоо газарта тарнабди. Хэр зэргэ ургаса абтаха гээшэб, мэдэхын аргагүй, — гээд бригадир И. Г. Карачев хөөрэлдөөндэ оролсоно. — Силос багатай байжа болохобди гэжэ һанаата болоргдоно.

Зүб лэ даа, бригадирай һанаагаа зобохонь. Бригадынгаа адууһа малые һайн тэжээлээр хангаха хэрэг тэрэнэй харюусалгада байна.

Эдэ бүгэдэ тухай колхозой дүршэлтэй кукурузашан, Буряадай АССР-эй габьяата механизатор Фёдор Алексеевич Усольцев юун гэжэ бодомжолно хаб? Энэ нүхэр арба гаран жэлдэ кукурузашанаар хүдэлжэ, дүршэл ехэтэй болонхой. Жэл бүри тогтууритай һайн ургаса хураадаг юм.

Үдэрэй хоол барилгын үе һэн. Бригадын полевой стан тээшэ эндэһээшье, тэндэһээшье механизаторнууд һубарилдан ерэнэ. Теэд Фёдор Алексеевич тэрэнэй туһалагша Алексей Кондратьевич Портных хоёр үгыл хадаа үгы.

— Усольцев Портных хоёрые хүлеэнэ хэбэртэйт. Дэмы хүлеэнэт. Тэдэнэртнай эндэ ерэдэггүй, поли дээрэ эдеэлдэг юм, — гэжэ полевой станда байһан механизаторнуудай нэгэн хэлэбэ.

Комплексно бригадын бригадир И. Г. Карачевтой Сухая гэжэ газарта ошобобди. Харгыгаар ябахада, шорой тооһон бурьялжа, дүтэ ябаһан нүхэрөөшье харахын аргагүй. Зориһон газартаа хүрэжэ ерэбэбди. Үндэрхэн хадануудаар, ой модоор хүреэлэгдэһэн Сухая гэжэ газарта намдуу, һалхилнашьегүй.

Ф. А. Усольцев, тэрэнэй туһалагша А. К. Портных гэгшэд таряалангай нэгэ захада һууба. Полевой станай тогоошон обедыень асаранхай, тэдэнэр хоолложо, сүлөөгүйхэн хэбэртэй.

Урданай танилнууд мэтээр амар мэндээ мэдэлсээд, ажал хэрэгтэйнь танилсабабди.

— Шэнэ полидо кукурузаяа тарижа байнат. Хэды шэнээн ургаса абтаха гээшэб? — гээд һонирхогдоо.

Фёдор Алексеевич абяа гарангүй, бидэниие шэртэн хараад һууна. Поли тээшээ хараашална.

— Гүбээлиг газарта тарилга хэхэнь хүндэшэг байна. Тала газартахида адли нэгэ жэгдэ зурууд гаранагүй. Тиимэһээ элдүүрилгэ хэхэдэ хүндэхэн лэ байха ха, — гээд, нүхэр Усольцев намдууханаар дуугарна.

— Эндэхи таряалангай гектар бүриһөө хэды шэнээн ургаса абаха зорилготойбта? — гээд асуухадамнай, кукурузашан харюусахаяа яаранагүй.

— Ургаса тухай хамтадаа бодомжолоё. Эндэхи поли боро хүрьһэтэй газар юм. Тиихэдэ муугаар хахалагдаа, ямаршье үтэгжүүлгэ оруулагдаагүй. Һайн ургаса абтаха гэжэ һанахаар бэшэл байна, — гээд механизатор асууһан мэтээр дуугарна.

Асуудалдань харюусангүй һуутарнай Фёдор Алексеевич иигэжэ хөөрэбэ:

— Хүдэлхэл хэрэгтэй болоод байна. Силос эдеэгүй үнеэдһээ ямар һүн абтахаб даа. Түрэл партиингаа съездын болохын урда тээ муугаар хүдэлхэнь эшхэбтэр байхал. Зурууд хоорондын элдүүрилгэ бүри һайнаар хэхэ зорилготойбди. Минеральна үтэгжүүлгэ оруулхабди. Тиигэбэл урданайхиһаа дутуугүй ургаса абтахал байха даа.

Ф. А. Усольцев ажалша бэрхэ хүн, таряашан угтай юм. Даабарита хүдэлмэридөө оролдолго ехэтэйгээр хандажа, «унаһан малгайгаа абаха сүлөөгүй» ажалладаг шанга гуримтай. Шэнэ полидо кукурузаяа тариха болоһондоо, тэрэ бишыхашье голхороогүй. Хайшан гэбэл кукурузын баян ургаса абахаб гэжэ тэрэ үдэр, һүнигүй бодомжолно, агрономуудтай хөөрэлдэнэ. Тарилгын үедэ техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа шадаа. Үрэһээ складһаа өөһэдөө зөөжэ, хайрата сагаа гээдэг байбашье, үдэр бүри 12—13 гектарта тарилга хэжэ үрдидэг.

— Дүрбэн тэгшэ хүн даа. Хүдэлжэ байхыень харахадаа, хэнэйшье баясахаар байдаг. Хэһэн юумэнь өөрөө бүтэшэһэн шэнги байха, — гээд бригадир И. Г. Карачев дүршэлтэй кукурузашаниие магтан хөөрэнэ.

Бригадирай хэлэһэн эдэ үгэнүүдтэ этигэхээр даа. Фёдор Алексеевич июниин түрүүшын үдэрнүүдтэ тарилгаяа дүүргээ. Мүнөө зурууд хоорондын элдүүрилгэдэ бэлдэжэ байна. Юһэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ урданайхидаа адли баян ургаса абажа, КПСС-эй ээлжээтэ XXV съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахыень «Прибайкалец» колхозой суута кукурузашан Фёдор Усольцевто хүсэе.

П. ГРИГОРЬЕВ.
аймагай газетын редакторай орлогшо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ф. А. Усольцев.

Авторай фото.
Прибайкалиин аймаг.

ДАБААНАЙ ОРОЙ ДҮТЭЛӨӨ

Табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй эхиндэ манай совхозой ...шад өөһэдынгөө арга боломжонуудые хаража үзөөд, ...гша ондо үшөөл һайнаар ...лхэ, сагаан эдеэ бүри ...р абаха гэжэ тусгаар угжын түсэб баталан абаа. Тэрээн соонь түсэбһөө гаһү ехээр һаажа, гүрэндэ ...гээр худалдаха, табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид ...гэхэ гэжэ хараалагдаа юм. Урдаа табиһан зорилгоёо амжалтатайгаар дүүргэхын тула ...озой һаалишад, малшад ...рһэн үбэлэй үедэ эршэмтэй ...гаар хүдэлжэ гараа. Мүнөө ...зунай бэлшээриин хаһада ...шэ Яруунын совхозойхидой ...ээгээр үнеэдэй һү шамые ...дээшэлүүлхэ, үхэрнүүдэй ...нүүр горитойгоор нэмээхын ...тэмсэхэ гэжэ шиидээ.

...ээмэндэ болоһон малшадай ...ханууд дээрэ гүүртэ, фер...хүн бүхэн дээшэлүүлэгдэ... социалис уялгануудые ...жэшээнь, ажалшадай ай...ай Соведэй депутат, залуу ...алишан, комсомол басаган ...ма-Ханда Цыдыпова зунай ...лшээриин үедэ үнеэн бүриһөө 1200 килограммһаа бага бэшэ һү һааха гэһэн уялга абаа. Баһал бэрхэ һаалишад Дулмажап Дашиева, Санжидма Будаева, Цырма Лубсанова гэгшэд зунай сагта үнеэн бүхэнһөө 1100 килограммһаа бага бэшэ һү һаахын түлөө тэмсэхэ юм.

Эдэ түрүүшүүлэй жэшээгээр бусад һаалишаднай дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абажа, бүхы дээрээ ажахыгаараа зунай бэлшээриин хаһада үнеэн бүриһөө 1000 килограммһаа доошо бэшэ һү һааха гэһэн зорилго табигдаа.

Энэ миил зундөө бэлэхэнээр бүтээгдэшэхэ зорилго бэшэ байһаниинь мэдээжэ. Нэн түрүүн малай бэлшээриие һайнаар эмхидхэхэ, һаалишад, малшадай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ хэрэгтэй. Тиимэһээ мүнөө һаамхай үнеэн бүридэ үдэрэй 1 килограмм талха таряанай зүйл бурдууг болгожо эдюулээд, үдэр һүнигүй адуулжа, гурба һаанабди. Эдэ бүгэдын ашаар һү һаали яһала дээшэлжэ байна.

Зун-намарай үедэ үнеэдэйнгээ һү шамые дээшэлүүлжэ шадабал, сагаан эдеэ гүрэндэ худалдаха табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид, сентябриин 1-дэ дүүргэхэ арга гүйсэд бии. Эпээниис дүүргэхын түлөө эршэмтэйгээр тэмсэхэшьебди.

Байгша ондо совхозой хоёр фермэ хамтадаа 6100 центнер һү бэлэдхэлэй пунктда оруулжа, табан жэлэй түсэбэй ёһоор хамта 23,4 мянган центнер һү тушааха байбал, үнэндөө 25,4 мянган центнер һү тушааха болонобди. Ондоогоор хэлэбэл, урдаа байһан ехэ дабаанайнгаа оройдо хүрэхэмнай холо бэшэ болоо. Тиихэдэ манай түрүү һаалишан Цырма Лубсанова һү һааха табан жэлэйнгээ түсэбые совхоз соогоо эгээн түрүүлэн дүүргэө.

Урдаа табиһан зорилгоёо амжалтатайгаар дүүргэжэ, партиингаа XXV съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө малшад, һаалишаднай эрмэлзэн ажаллана.

В. САМБУЕВ.
Яруунын аймагай Инсэнгын совхозой парткомой секретарь.

САГААН ЭДЕЭН—ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР

Хүдөө ажахын продукци бүри ехээр абахын түлөө дэлгэрһэн бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсон, манай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой һаалишад, малшад жэлэй эхинһээ хойшо эршэмтэй шангаар хүдэлжэ, һайн үрэ дүн түйлаба.

Колхозой хоёр фермэ үнгэрһэн таби һарын туршада бэлэдхэлэй пунктда 3248 центнер һү оруулжа, сагаан эдеэ гүрэндэ худалдаха хахад жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргээ. Һүүлэй үедэ колхозой фермэнүүдһээ үдэр бүри түсэбһөө гадуур хэдэн арбаад центнер һүн тушаагдаа.

Ажахын һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ БурАССР-эй Верховно Соведэй депутат Ешэн-Хорло Цыденова, мүн дүршэлтэй һаалишад Ц-Д. Нимаева, Е. Никитина, Л. Суняшкина гэгшэд түрүүлжэ, жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө түс түстаа 1200—1270 килограмм һаагаа.

Эдэнэр зунай бэлшээриин үедэ баһал сагаан эдеэ һаба һуулгаар дэлбэрүүлэн, гүрэндэ һү худалдаха жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө тэмсэнэ.

Б. ДУЛМАЖАПОВ,
колхозой партийна организациин секретарь.
Загарайн аймаг.

БУЛТАДАА ТҮРГЭН АРГААР ХАЙШАЛНА

...Хонидой ноохо хайшалха ...харюусалгатай хаһа хүрэжэ ...ребэ. Колхоздомнай энэ ...ол бүхыдөө 9 мянга гаран ...хонид хайшалагдажа, түс ...бүриһөө 4 килограмм шахуу ...ноохон абтахаар хараалагданхай.

«Сагаан алтаяа» гээлтэгүйгөөр, һайн шанартайгаар ...абахын тула хэрэгтэй бүхы ...юумэн хэгдэнхэй. 34 хай...шатай томодхогдоһон нэгэ ...пунктда бүхы хониднай хү...дэлмэриин 12 үдэртэ хиргаг...дажа дүүрэхэ юм.

Мүнөө дүрбэдэхи үдэрөө хонид хайшалагдажа байна. Хайшашадаар гол түлэб мэргэжэл шадабаритай хүнүүд табигданхай. Эдэнэр бултадаа хонидые уянгүйгөөр, түргэн аргаар хайшална.

Шадабаритай бэрхэ хайшашад Спиридон Петрович ...Кавизин, Владимир Евсеевич Некипелов гэгшэд үдэртэ 60—70 хониной ноохо һайн шанартайгаар хайшална.

Хонидые түргэнөөр, һайн шанартайгаар хайшалагшадта нэмэлтэ түлбэри үгтэхөөр тогтоогдонхой. Хэрбээ хонидой бэе гэмтээнгүйгөөр хайшалбал — 20 процент, ноохо дабхар хиргаагүй һаа — 30 процент гол түлөөһэндэнь нэмэжэ үгтэхэ юм. Тиимэһээ хүдэлмэриин шанарай хойноһоо нарин хиналта табигданхай.

Гадна ноохо хайшалалгын дүнгөөр колхоз дотороо эрхимлэжэ гараһан хайшашанда 100 түхэриг, хоёрдохи һуури эзэлэгшэдэ — 80, гурбадахида — 50 түхэриг шан барюулагдаха юм.

Мүрысөөнэй энэ гуримай зохид һайн байһаниинь түрүүшын үдэрһөө элирбэ. Хонид гэмтээгдэнгүйгөөр хайшалагдажа, ноохониинь һайнаар абтана. Филипп Григорьевич Снегиревэй отарын хонидой түс бүриһөө 3,8 килограмм ноохон абтаа. Зарим һүрэг эрэ түлгэнүүдһээ 3,6—3,7 килограмм ноохон гарана.

Хайшалагдаһан ноохо зүбөөр илгаха, саг соонь ябталжа, гүрэндэ тушааха хэрэгтэ ехэ анхарагдана. Ноохо илгагшадаар зоотехнигүүд Александр Степанович Смолин, Раиса Андреевна Смолина гэгшэд хүдэлнэ.

Г. СМОЛИН,
Бэшүүрэй аймагай «Победа» колхозой парткомой секретарь.

ҮШӨӨ 24 МИЛЛИОН ҮНДЭГЭН

Улаан-Үдын шубуунай фабрика республикын түрүү ажахынуудай нэгэн болодог юм. Партиин 24-дэхи съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые хэрэг дээрэнь амжалтатайгаар бэелүүлхэ зорилготойгоор түс фабрикын коллектив хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлжэ, үндэгэ, мяха үйлэдбэрилхэ, худалдаха юһэдэхи табан жэлэйнгээ түсэбые 1975 оной февраль һарада дүүргээ һэн. Иигэжэ табан жэл соо 141 миллион үндэгэ суглуулха түсэбтэй һаа, июниин 1-нэй мэдээгээр 153,3 миллион үндэгэн суглараад байгаа. Тиихэдэ 120,4 миллион үндэгэ худалдаха түсэбөө 25,6 миллион үндэгөөр үлүүлээ. Юһэдэхи табан жэл соо 11,7 мянган центнер шубуунай мяха үйлэдбэрилхэ түсэбтэй һаа, 14,1 мянган центнер мяха үйлэдбэрилөө. 13,6 мянган центнер мяха гүрэндэ тушаахын оронд 14,1 мянгые тушаагаа.

Дээрэ дурсагдаһан баримтанууд һанаанһаа абтаа бэшэ, харин түс фабрикын шубуушадай, мэргэжэлтэдэй, хүтэлбэрилэгшэдэй дүрбэн жэлһээ үлүү саг соо хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлһэнэйнь аша үрэ гээшэ! Юһэдэхи табан жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэлгэдэ В. И. Земляновай ударидадаг отделениин хубита тон ехэ. Гансахан энэ отделени 33,2 миллион үндэгэ суглуулха түсэбтэй һаа, 36,3 миллион үндэгэ суглуулаа. Түс фабрикада дүй дүршэлөөр баян болоһон түрүү шубуушад олон юм. Тэдэнэй тоодо Т. Р. Чулкова, В. В. Бутакова, А. А. Арбутовская, Е. Ф. Грудинина гэгшэд оролсоно. Эдэ бэрхэ шубуушадай ашаар наймадахи табан жэлэйхидэ орходоо юһэдэхи табан жэл соо үндэгэ суглуулга—2,4, мяха үйлэдбэрилгэ—2, үндэгэ —2,7, мяха гүрэндэ худалдалга—2,4 дахин ехэ болоһон байна. Фабрикын олзо 3,2 дахинаар дээшэлээ.

Мүнөө энэ фабрикын коллектив Коммунис партиин зарлагдаад байһан XXV съездэ бэлэг болгон энэ жэлэй түгэсэтэр табан жэлэй түсэбһөө гадуур үшөө 24 миллион үндэгэ, 2.720 центнер мяха үйлэдбэрилхэ, 23 миллион үндэгэ, 1985 центнер мяха гүрэндэ худалдаха социалис уялга абаад, урма зоригтойгоор, эршэ хүсөө зангидан хүдэлнэ.

П. АЛДАЕВ,
«Птицепром» трестын түсэблэлгын таһагые даагша.

НОГООН ТҮЙМЭР САРАГДАНА

Хэнэйшье мэдэһээр ороохо таряанай, пропашной ургамалнуудай һайн ургаса абахын тула буртаг үбһыень сэбэрлэхэ, элдэб хорхой шумуулһаа хамгаалха, хүрьһэндэнь нэмэлтэ тэжээл оруулха, шоройень зөөлэрүүлжэ үгэхэ, аргатай һаань, уһалха хэрэгтэй. Тиимэһээ мүнөө ургасын хойноһоо харууһалха гээшэ тон шухала хүдэлмэриин нэгэн болоно.

Эдэ үдэрнүүдтэ совхозой кукурузашад Евгений Татарников, Павел Калмынин гэгшэдэй даадаг звенонууд ургасынгаа зурууд хоорондын элдүүрилгэ хэжэ, сүлөө тухагүй хүдэлнэ. Тэдэнэр түрүүн кукурузын гараагүйдэ бүхы газараа нэгэ дахин борнойлоод, ургасын гарамсаар һаянай зурууд хоорондуурнь культиватораар элдүүрилжэ байна.

Байгша ондо совхоз 15 гектарта хартаабха таринхай. Хартаабхын эшын гарахаһаа урда борнойлжо, буртаг үбһэнэйнь үндэһэ таһалаа һэмди. Мүнөө хартаабхын эшэ жэгдэ һайнаар гараад байна.

Манай ажахы һүүлэй хоёр жэлдэ Улаан-Үдын аэропортынхидтай хэлсээ хэжэ, ехэнхи таряан дээгүүрээ самолёдоор хоро хаюулжа, буртаг үбһыень сэбэрлэдэг болонхой. Бүхыдөө энэ жэлдэ 2500 гектар таряанай, 100 гектар газарай кукурузын ургасада агаарһаа хоро хаюулжа, буртаг үбһыень сэбэрлэхэбди.

И. БРЫЛЬ,
Зэдын аймагай Оёорой совхозой ахамад агроном.

А. Н. КОСЫГИН Э. Ю. ВИЛЬЯМСТЭЙ ХӨӨРЭЛДЭБЭ

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинай, Тринидад ба Тобагын Премьер-Министр Э. Ю. Вильямсын хоорондо хөөрэлдөөнүүд июлиин 1-дэ Кремль соо эхилбэ.

Хани ёһоной оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнүүдэй үедэ элдэб асуудалнуудаар Советскэ Союзай, Тринидад ба Тобагын хоорондохи харилсаае хүгжөөхын тула таарамжатай арга боломжонуудай бии байһыень тэмдэглээ.

Уласхоорондын байдалые зүбшэн хэлсэхэдээ, дэлхэй дээрэ һайн хубилалтанууд болоно байна гэжэ сэдьхэлээ ханангяар тэмдэглэхэ зуураа, уласхоорондын шахардуу байдал тэхэришэгүйгөөр һуларуулха хэрэгые али бүхы талаарнь гүнзэгырүүлхээр бэлэн байһан тухайдаа мэдүүлбэ.

(ТАСС).

ПОРП-ын ЦК-гай ПОЛИТБЮРОГОЙ ЗАСЕДАНИ

ВАРШАВА. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Генеральна Секретарь Л. И. Брежневтэй ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүдэй июниин 23-да Москвада уулзажа хөөрэлдэһэн тухай ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. Герек мэдээсэбэ. Хоёр партиин хүтэлбэрилэгшэдэй хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүдые бүрин һайшаагаад, Москвада болоһон уулзалга Польшын Нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй партиин ба Советскэ Союзай Коммунис партиин суртал бодолой нэгэдэлые, мүн поляк ба совет арадуудай хоорондохи аха дүү ёһоной харилсаае саашадань бэхижүүлгэдэ, хоёр ороной али бүхы харилсаае амжалтатайгаар хүгжөөлгэдэ Москвада болоһон уулзалга түйлай ехэ удха шанартай байна гэжэ ПОРП-ын ЦК-гай Политбюро сэдьхэлээ ханангяар тэмдэглээ.

Социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай холбоо барисаае бэхижүүлхын тула, шахардуу байдалые тэхэришэгүйгөөр һуларуулхын тула хоёр ороной партинууд, правительствванууд саашадаашье харилсаагаа хүгжөөн бэхижүүлхэ юм гэжэ этигэн найдажа байһанаа ПОРП-ын ЦК-гай Политбюро мэдүүлбэ.

СЭВ-эй июниин 24—26-да Будапештдэ болоһон XXIX сесси тухай, тэрэнэй хүдэлмэриин дүнгүүд тухай ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ П. Ярошевичэй хэһэн мэдээсэлые ПОРП-ын ЦК-гай Политбюро шагнаһан байна.

СЭВ-тэ хабаатай оронуудай аха дүү ёһоной харилсаае саашадань бэхижүүлхын түлөө, XXIX сессиин тогтоолнуудые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө Польшо урдынхидал мэтэ эдэбхитэйгээр ажаллаха юм.

ПОРП-ын VII съездэдэ ЦК-гай табиһан Директивэнүүдэй проектые ПОРП-ын ЦК-гай Политбюро хаража үзөөд, партиин ажабайдалда болохоёо байһан энэ ехэ хэрэгтэ бэлдэлгэдэ хабаагай эмхидхэлэй-политическэ хүдэлмэриин программые һайшааба.

УЛААН-БААТАР ОШОХО ЗАМДАА

ЭРХҮҮ. (ТАСС). Монголой Арадай Республикада ошожо ябаһан ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Польшын Арадай Республикын Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Генрик Яблоньский июлиин 1-дэ эндэ ерэбэ.

Хүндэтэ айлшан болон тэрээнтэй хамта ябаһан хүнүүд Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ сибирягуудай гаргаһан баатаршалгада зорюулагдаһан мүнхын галай дэргэдэ венок табяа.

Удаань Г. Яблоньский хото город соогуур ябажа, Эрхүүгэй ГЭС-тэ, мүн СССР-эй Наукануудай академиин Сибиринн отделениин Лимнологическа институтда хүрэһэн байна.

ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮДЫЕ ҺЭРГЭЭХЫН УРДА ТЭЭ

ЖЕНЕВЭ. (ТАСС). Советскэ Союзай ба Холбоото Штадуудай правительствануудай хоорондоо үгээ ойлголсоһоной үндэһөөр стратегическэ добтолхы зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хизаарлаха тухай асуудалаар совет-американ хөөрэлдөөнүүдые үргэлжэлүүлхын тула Советскэ Союзай делегаци июлиин 1-дэ эндэ ерэбэ.

Делегациин хүтэлбэрилэгшэ, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо В. С. Семёнов хэблэлэй түлөөлэгшэдтэ иигэжэ мэдүүлээ:

— Владивостогто болоһон хөөрэлдөөнүүдэй үеэр үгээ ойлголсоһоной үндэһөөр шэнэ хэлсээнэй проектын текст бэлдэхэ талаар Холбоото Штадуудай делегацитай хамтаран хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлхэ гэһэн даалгабаритайбди. Энэ асуудалые шиидхэлгэдэ урдынхидал мэтэ бидэ бүтэмжэтэй һайнаар ханданабди. США-гай делегаци иимээр хандаха аабза гэжэ һананабди.

США-гай делегациин толгойлогшо А. Джонсон Женевэ ерэмсээрээ, иигэжэ мэдүүлһэн байна: «Владивостогто болоһон хөөрэлдөөнүүдэй үеэр үгээе ойлголсоһоной ашаар 1985 он болоторхи үе соо стратегическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хизаарлаха шэнэ хэлсээ баталхые оролдохо байнабди. Совет нүхэдтэеэ хамта энэ зорилгоёо түйлахын тула американ делегаци бүхы юумэ хэхые хараална гэжэ А. Джонсон хэлэбэ. Эдэ хүсэлэл оролдолгонуудаймнай амжалтань гансал Холбоото Штадуудай ба СССР-эй аюулгүй байдалай аша туһада бэшэ, харин бүхы арадуудай амгалан тайбан байдалда, эб найрамдал сахин хамгаалгада нүлөөлхэ байна».

ЗҮРХЭ СЭДЬХЭЛ ХҮДЭЛГЭМЭ УУЛЗАЛГА

МЕХИКЭ. (ТАСС). Советскэ Союзай нэрэмжэтэ Мексикын һургуулиин һурагшадай, эдэнэй түрэлхид болон багшанарай СССР-эй лётчик-космонавт, Совет эхэнэрнүүдэй комитедэй түрүүлэгшэ В. В. Николаева-Терешкова түрүүтэй совет эхэнэрнүүдэй делегацитай зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмэ уулзалга эндэ болобо. Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын жэлэй түсэбөөр ООН-ой эндэ үнгэргэгдэһэн бүхэдэлхэйн конференцидэ хабаадаһан делегаци һуралсалай жэлэй дүүрэһэндэ зорюулагдаһан һургуулиин һайндэртэ хабаадаһан байна.

Һуралсалдаа амжалтануудые түйлаһаарнь һурагшадые амаршалаад, В. В. Николаева-Терешкова һургуулида ба һурагшадта бэлэгүүдые барюулба. Бэлигтэй бэрхэ мексикан арад бидэнэртэ дуратай, хүндэтэйгөөр хандадаг юм гэжэ совет хүнүүд һайн мэдэнэ гэжэ тэрэ хэлээ.

Һургуулиин директор Рита Пинедо Кастро үгэ хэлэхэдээ, Советскэ Союзай нэрэмжэтэ һургуулиин һурагшад агууехэ совет арадтай хани барисаатай байхаар хүмүүжүүлэгдэнэ гэжэ тэмдэглэбэ. СССР-эй түлөөлэгшэдтэй хэһэн энэ уулзалгамнай һурагшадай, багшанарай, тодорхойлон хэлэхэдэ, мүнөөдэр манай һайндэртэ хабаадаһан бүхы хүнүүдэй зүрхэ сэдьхэлдэ хэтэ мүнхэдөө үлэхэ юм гэжэ тэрэ хэлэһэн байна.

АРГА БОЛОМЖОНУУДАА ҮРГЭНӨӨР ХЭРЭГЛЭХЭ

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Кабанскын совхоз республика дотороо суудаа гарадаг болоhоор үнинэй юм. Энэ алдар юунhээ үндэhэтэй хаб гэhэн асуудал эрхэбэшэ гарана. Тус ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, партийна организаци үйлэдбэриингөө hалбари бүхэнэйе ашаа үрэ ехэтэй болгохын тулада саг үргэлжын хүдэлмэри ябуулдаг. Тингэжэ совхозойнгоо нэрэ солые эндэхи хүдэлмэришэд дээрэ үргөө бшуу.

Жэшээлхэдэ, совхозой үйлэдбэриин ашаг үрэ 13,7 процентhээ 46 процент болотороо үнгэрhэн дүрбэн жэл соо ургаа. Энэл үе соо 6,7 миллион түхэригэй сэбэр олзо абтаhан байна.

Табан жэлэй эхинhээ хойшо 24,5 миллион түхэригэй продукци худалдагдаа. Наймадахи табан жэлэй энэ үетэй жэшэхэ болоо hаа 12,2 миллион түхэригөөр ехэ болоно.

Валово продукци абалгань энэ дүрбэн жэл соо 42,4 процентээр дээшэлhэн байна. Энэ ургалтын сэн — 2,1 миллион түхэриг. Хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндэ худалдалгые абажа харабалнай баhал горитой ургалта туйлагдаhан байха. Мяхаар — 58 процент, hүөөр — 21 процент, үндэгөөр — 54 процент.

Гэбэшье энэ статья соогоо тус амжалтануудай ямар аргаар туйлагдаhан тухай хэлэхээ hананагүйбди. Совхозой партийна организациин хамтын суглаан hая боложо дүүрээ. Тус суглаан дээрэ үйлэдбэриин нөөсэ арга боломжонуудые элирүүлжэ, ажахынгаа экономикые саашадань хүгжөөхэ тухайгаа коммунистнууд хөөрэлдэhэн байна. Энэ суглаан дээрэ хэгдэhэн тэмдэглэл танай анхаралда табинабди.

Туйлаhан амжалтануудтаа дашуураад лэ байра дээрээ тогтохо ёhогүйбди гэжэ суглаанда хабаадагшад нэгэн дуугаар мэдүүлээ. Тиимэhээ энэ хуралдаанай саг соогоо зарлагдаhанние бултадаа мэдэрhэн байна.

Совхозой главна экономист, КПСС-эй гэшүүн А. И. Фирсов суглаанай үзэмжэдэ табигдаhан асуудалаар дэлгэрэнгы элидхэл хээ. Тэрээн соогоо коллективэйнгээ энээнhээ урда ябуулhан ажал хэрэгүүд тухай онсо тогтожо, ажахынгаа экономикын байдалые тодоор харуулхые оролдоhон байна. Гадна бии байгаа нөөсэ арга боломжонуудаа сугларагшадта элиболгон харуулха зуураа, ямар хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлжэ шадабалнь ажахын экономикын хүгжэлтэ улам түргэдэхэ гэжэ тэрэ онсолоо.

Жэшээлхэдэ, бии байгаа тэжээлээ бүри гамтайгаар хэрэглэбэл, ямар hайн үрэ дүн туйлагдахаб гэжэ элидхэлшэ харуулаа. Тиихэдээ түл абалгые улам hайнаар үнгэргэдэг болохо тухай тогтоо.

Совхозой нэгэдэхи отделенидэ шубуудай дальбаарануудай 19,6 процентнь гарзалдаг байна. Харин хоёрдохи отделенидэ энэ гээлтэ 17,2 процентдэ хүргэгдөө.

Тэжээлэй хэр зэргээр гаргашалагдадаг байhан тухай хэлэбэл иимэ. Малай шэгнүүр нэгэ килограммаар нэмээхын тулада нэгэдэхи отделенидэ 4,46, гурбадахи отделенидэ — 4,54, хоёрдохи отделенидэ 4,31 тэжээлэй единицэ гаргашалагдадаг байна. Энэ баримтын бүхы отделениинүүдтэ 2-дохиинхи дол адли байгаа hаань, нугалай үшөө 76 мянган дальбаануудые тэжээхэ арга боломжотой байха hэмди гэжэ нүхэр Фирсов хэлээд, тингэжэ 282 мянган түхэригэй нэмэри олзо абтаха байгаа гээд мэдүүлээ. Эдэ баримтанууд сугларагшадай анхарал яhалахан татаа. Бодожо үзэхэ шалтагаан бии.

Совхозой директор А. И. Хмелевшье энэ асуудалда горитой анхарал хандуулаа. Тиихэдээ тус хэрэгтэ бодото эмхи гурим үшөөл байгуулагдаагүй гэhэн байна. Олон ушарта тэжээл үгэхэдөө шэгнэнгүйгөөр үгэдэг зандаа юм ха. Энээнhээ боложо тэжээл хэмhээ үлүүгээр гаргашалагдаа hэн. Энээнэй түлөө 21,540 түхэриг түлэгдэhэн байха.

Гадна гүрэндэ тушаагдаhан малынь, шубуудынь хүсэд hайнаар таргалуулагдангүй мяханай комбинадта абаашагдадаг байна. Энээнhээ боложо, 359,8 мянган түхэриг хиидэ hалаhан гээд нүхэр Фирсов хэлэнэ.

Иимэ юумэн тухай дуулахадаа hанаагаа амарhан зон «hэрихэ» жэшээтэй гээд hанагдана. Экономическа эрдэмэй ёhоор үйлэдбэриеэ хүгжөөхын тулада нөөсэ арга боломжонуудаа хүсэд hайнаар мэдэхэ, энэ талаар дүй дүршэлтэй байха зэргэтэй. Тиимэhээ хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй үүргэ улам дээшэлнэ гээшэ.

Энэ суглаан дээрэ гээлтэ, хоролтонуудые усадхалга тухай хөөрэлдөөн болоо гэнэбди. Уламжалан үгэ хэлэhэн зоной хэдэн hанамжа дурадхаа hаамнай hонирхолтой байха гэжэ hанагдана. Юуб гэхэдэ, үйлэдбэри дээрэ сэхэ хүдэлжэ байhан хүнүүдэй энэ талаар юун гэжэ hанаhаниинь анхарал татамаар бшуу.

Жэшээлхэдэ, тракторист А. П. Бяков совхозой түб тосхондо асарагдаад, хүдэлгэгдэнгүй байhан шэнэ пилорама тухай hануулаа. Тэрэнэй түлөө мүнгэн түлэгдэнхэй. Тиимэhээ hаяын сагта тодхожо, хүдэлгэхэ шухала гэhэниинь тон зүб.

Шигаевска hү hаалиин фермын механик А. А. Приходько өөрынгөө фермэ тухай тогтобо. Тэрэнниень шэнэлэн заhаха тухай хөөрэлдөөн хэдэн жэл соо унжагайранхай юм хаш. Мүнөө ээлжэ байhан хашаа, хорёонь сагай эрилтэдэ яашье таарахаяа болёо. Жэшээлхэдэ, hүеэ хүргэхэ аргагүйhөө боложо, тэрэнь муу шанартайда тоологдоно.

СССР-эй Верховно Советэй депутат, hаалишан А. П. Имеева, гурбадахи отделениие эрхилэгшэ П. Д. Иванов гэгшэд малай бэлшээриие эрид hайжаруулха хэмжээ ябуулгануудые дары бэелүүлхэ саг ерээ гэжэ мэдүүлбэ. Малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэдэ горитойгоор нүлөөлхэ юумэн энэ ха юм.

Эдэ нөөсэ арга боломжонуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ зоной хэрэгтэй байhан эли. Энээн тушаа баhал хөөрэлдөөн боложо, хүдэлмэришэдэй мэргэжэл дээшэлүүлхэ тухай онсо тогтоhон байна.

Гэхэтэй хамта сэрэгэй албанhаа бусаhан хүбүүдые нютагтаа үлөөхэ тухай асуудалда багаар анхарал хандуулнабди гэжэ совхозой кадрнуудай таhагые даагша С. И. Горбунов хэлээ. Тэдэнэр hайн бэлэдхэлтэй жолоошод, трактористнууд, механигууд болоод бусана ха юм. Тиимэhээ манда тон хэрэгтэй болохо байна гэхэдэнь, сугларагшад нэгэн дуугаар зүбшөөгөө. Саашадаа совхозой хүтэлбэрилэгшэд энэ талаар хэмжээнүүдые абаха юм бэзэ.

Кабанскын совхоз манай республикын түрүү ажахынуудай нэгэн гэжэ нэн түрүүн хэлэхэ дүүрэн эрхэтэйбди гэжэ hананаб. Юуб гэхэдэ, тус ажахын коммунистнууд хододоо түрүү зэргэдэ ябаха гэhэн үүргэеэ ёhотойгоор дүүргэнэ бшуу. Тэдэнэр шэнэ юумэнэй эхи табигшад боложо, түрэл совхозоо улам болбосоронги болгохын тулада эдэбхитэйгээр тэмсэнэ.

В. ОРЛОВ,
КПСС-эй обкомой секторые даагша.

РЕСПУБЛИКЫН ЗАЛУУ ҮЕТЭНЭЙ АЖАЛ ХЭРЭГҮҮД

ШАНАР, ҮШӨӨ ДАХИН ШАНАР

Улаан-Үдын приборбүтээлгын заводой комсомолой комитет предприятиингаа гаргажа байhан продукциин шанарые саашадань hайжаруулха талаар ехэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлээ.

Заводой цех бүхэндэ эрхим шанартай продукци гаргадаг болохын түлөө тэмсэдэг комсомол-залуушуулай бригаданууд бии болгогдонхой. Эндэ хүдэлжэ байhан залуу хүдэлмэришэд гаргагдаhан продукциингаа шанарые өөhэдөө шалгадаг, улам hайжаруулхын түлөө тэмсэдэг юм. Ингэжэ комсомолшууд болон залуушуул энэ шухала хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг болоhон юм.

1974 оной hүүл багаар цех, бригада, участогуудта арадай хинагшадай комсомолой постнуудай бии болгогдожо эхилхэдэнь, 700 гаран залуу хүдэлмэришэд ниитын хинагшадаар hунгагдаhан байгаа. Томилолгоор бэшэ, харин hунгалтаар эдэнэрые олоhониинь hайшаагдамаар гэжэ hанагдана. Юуб гэхэдэ, үнэхөөрөө этигэжэ, найдажа байhан үнэн сэхэ нүхэдөө энэ хүдэлмэридэ залуушуул эльгээгээ ха юм.

Ниитын хинагшад гансал дутуу дундануудые элирүүлээд орхидоггүй. Тэдэнэрые шэнжэлжэ, юун дээрэhээ ушардаг байhыень саг дары элирүүлхые оролдоно. Тингээд тэрэниие усадхаха талаар хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлнэ.

Заводой захиргаан, партком, профсоюзай комитет залуушуулай үүсхэл дэмжээд, «Эрхим шанарай бригада» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргын түлөө тэмсэхыень предприятиингаа бусад коллективүүдые уряалаа hэн. Ингэжэ залушуулай гаргаhан үүсхэл бүгэдэ коллективэй хэрэг болоhон юм. Гэбэшье комсомолшууд болон залуушуулай нүлөөлхы үүргэнь горитой гэжэ онсо тэмдэглэмээр.

Мүнөө үедэ тус мүрысөөн улам үргэдэжэ, эршэ хүсэндөө орожо байна гэхэдэ болохо. Прибор-бүтээлгын заводто бии байгаа комсомол - залуушуулай 101 бригадын 71-ниинь өөhэд хоорондоо мүрысэжэ байна. Тиихэдээ гансал эрхим шанарай продукци гаргаха гэhэн эрилтэ мүрысөөнэйнь гуримай гол хуби болонхой.

1975 оной нэгэдэхи квартал соо комсомолшууд болон залуушуулай хүсөөр саг үргэлжэ ушардаг олон дутагдалые дары усадхаха хэмжээ ябуулганууд амжалтатайгаар бэелүүлэгдээ.

Тиихэдэ комсомол-залуушуулай 32 бригадын гаргажа байhан продукцинь гансал эрхим шанартайгаар тушаагдана. Заводой продукциин 96 процентнь нимэ сэгнэлтэдэ хүртэнэ.

Түрэл партиингаа XXV съездые ажалай үндэр амжалтануудтайгаар угтаха байhан тухайгаа мэдүүлнэ.

ШУХАЛА ХЭРЭГ

Эрдэм техникын талаар залуушуулай зохёохы ажал мүнөө үедэ ехэ удха шанартай болонхой. Үнгэрэгшэ жэлые жэшээ болгон абаад хаража үзэбэлнай энэ hаналнай яhала эли болон харагдаха гэжэ hананабди.

Бүхыдөө 3100 уралан нарижуулгын дурадхал нёдондо залуушуулай хүсөөр оруулагдажа, 2700-ниинь үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэhэн байгаа. Тиигэжэ 2 миллион 560 мянган түхэригэй мүнгэн зөөри алмагдаhан байха юм. Энээнhээ гадна, ажалай бүтээсын дээшэлхэдэ, продукциин өөрынь үнэ сэнгэй доошолходо энэ ушар ехэхэн нүлөө үзүүлнэ гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

ВЛКСМ-эй райкомууд, ажахынуудай, предприятинуудай комсомолой комитедүүд энэ хэрэгтэ горитой анхарал хандуулхаhаа гадна, эрдэм техникын талаар залуушуулай зохёохы ажалай конкурснуудые нэгэ хэды болоод лэ үнгэргэжэ байха уялгатай. Тиихэдээ партийна, советскэ болон ажахын органуудтай, НТО-гой ба ВОИР-ой соведүүдтэй нягта холбоо барисаатайгаар хүдэлмэриеэ ябуулбалнь хэрэгынь hураггүй урагшатай байха hэн.

Жэшээлхэдэ, Зэдын вольфрам - молибденэй комбинадай комсомолой комитет тон иимээр энэ хүдэлмэриеэ эмхидхэнэ гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. 1974—1975 онуудта үнгэргэгдэhэн конкурснуудта 320 комсомолшууд хабаадалсаа hэн. Залуу уралан нарижуулагшадай тоо улам дээшэлээ. 179 хүн энэ шухала хэрэгээр hонирхоно. Тэдэнэрэй оруулhан 272 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэhэн байгаа. Энээнэйнь ашаар 219.924 түхэригэй мүнгэ зөөри алмагдаhан байна.

Гадна Улаан-Үдын локомотив-вагон заhабарилгын, «Электромашина» заводуудта, Бага-Холбоолжоной нүүрhэнэй разрездэ, Түнхэнэй аймагай Саянанай совхоздо энэ шухала хэрэг амжалта түгэсөөр ябуулагдана гэжэ мүн лэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.

Стахановска хүдэлөөнэй 40 жэлэй ойе угтуулан

ЗҮРХЭ СЭДЬХЭЛЭЙНГЭЭ УРЯАГАА[Р]

Семен Григорьевич Попов эдир залуухан ябахадаа Великолукскиин паровоз заhабарилгын заводто ажалайнгаа намтар эхилhэн юм. Ажалдаа абьяастай комсомол хүбүүн слесарь- паровознигой мэргэжэл шудалаа hэн. Удангүй тэрэ hайн талаhаа бэеэ харуулжа, халаанайнгаа даабари ходо дүүргэдэг болобо. Тэрэнэй портрет заводой хүндэлэлэй самбарта хадагдаба. Эрхим ажалаараа суурхаhан слесарь 1932 ондо партиин зэргэдэ ороо hэн.

Эгээл энэ үедэ Буряадай гигант гэжэ нэрлэгдэhэн паровоз-вагонно завод манай республикада баригдажа эхилбэ гэhэн hураг суу холуур тараба. Энэ асари ехэ барилгада хабаадалсажа, заводые хүл дээрэнь бодхоолсохо уряада Россиин түбэй областьнуудай хүдэлмэришэд харюусажа, холын Буряад нютаг ерээ hэн. Тиин залуу коммунист Семен Григорьевич гүрэн түрын шухала удха шанартай энэ хэрэгэй хажуу тээ үлэжэ шадаагүй, зүрхэ сэдьхэлэйнгээ уряалаар түрэл заводойнгоо бүлэг нүхэдтэй хамтаржа, иишэ ерэхээр шиидэбэ. Юуб гэхэдэ, эрхим мэргэжэлтэй слесариин уран гар хэрэгтэй гэжэ тэрэ hайн ойлгодог байгаа бшуу.

Түрүүшын паровозой заhабарилга эхилбэ. Дүй дүршэлтэй слесарь энээндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаба. Түсэбэй ёhоор паровоз хоёр hарын туршада заhагдаха байбал, гурба недели соо заhабарилагдажа дүүрээд, түмэр харгын бэлшэр дээрэ гараад байба. Үшөөл оньhон түхеэрэлгын үгы шахуу байhан тэрэ үедэ паровозые болзорhоонь урид хүл дээрэнь бодхоохо гээшэ хэсүү хүндэ, эсэшэгүй нэтэрүү хүсэл оролдолго гаргаха шухала hэн. Шэнэ заводой гаргаhан түрүүшын паровоз заhабарилагшад нимэл хүсэл эрмэлзэлтэйгээр ажаллажа, hанаhандаа хүрэжэ шадаhан юм. Тэдэнэрэй дунда Семен Григорьевич Попов байлсаа.

Заводой түрүүшын алхам хэжэ байха үеэр Алексей Стахановай ажалдаа ехэ бүтээсэ туйлаhан тухай сууряан холын Буряадта хүрэжэ ерэhэн. Зүб даа. Шэнэ үүсхэл сахилгаан мэтэ түргэнөөр бүхы орон соогуур тараа бэлэй. Ингэжэ Донбассай энэ шахтерой ажалай габьяа заводой хүдэлмэришэдэй зүрхэ сэдьхэл дайраба. Тэдэнэр Стахановай жэшээгээр ажаллаха гэжэ шиидэбэ. Энэ үнэтэ үүсхэлые эгээн түрүүлэн дэмжэгшэдэй нэгэн комму[нист] Семен Григорьевич Попо[в бо]лоно.

Дайнай хүшэр хүндэ [...]нүүд. Заводой хүдэлмэр[...] хэдэн неделеэр завод с[...] гарангүй ажаллана. Т[...]рэй дунда Семен Григ[орье]вич баhал байлсадаг hэн[...] орондомнай добтолон о[...] хархис дайсание үй бу[...] хихо хэрэгтэ хубитаяа [...]лалсан, дүй дүршэлтэй [...] сарь эндэшье ажалай [...] габьяа харуулаа. «19[41—]1945 онуудта болоhон [...] ороноо хамгаалгын Агу[...] дайнай үедэ шэн габья[...]гаар ажаллаhанай түлөө[...] hэн медаль энээние гэр[...]жэ үгэнэ.

Семен Григорьевич да[...] hүүлээрхи түрүүшын т[...] жэлэй даабарине амжа[...]тайгаар түгэсхэжэ, табан [...] соо аяар арбан жэлэй н[...] дүүргэhэн юм. Энээнэй т[...] тэрээндэ «Хүндэтэ түмэр[...]шан» гэhэн значок барю[...] даа бэлэй. Тиихэдэ 1[...] 1952 онуудта хоёр [...] «Сталинска уряагай [...]ник» гэhэн нэрэ зэргэдэ [...]төө.

«1—5—2» гэhэн түх[...] туршалгын шэнэ паровоз[...] тээн гаргалгада тэрэ эд[...]тэйгээр хабаадалсаhан ба[...] Хүдэлмэриингөө сагые [...] бөөр хэрэглэжэ, нэгэшье [...] нута гээнгүй ажаллаhан[...]гаа ашаар энэ даалга[...] амжалтатайгаар бэелүү[...] Ингэжэ Семен Григорье[вич] «Эрхим паровозник» гэhэ[н нэ]рэ зэргэдэ хүртэhэн, со[циа]лис мүрысөөндэ hайн ам[жал]та туйлаhанайнгаа түлөө [Бу]ряадай АССР-эй Верхо[вно] Соведэй Президиумэй Хү[ндэ]лэлэй грамотануудаар [...] дахин шагнагдаhан байха[...]

Ажаллажа байhан уча[...]гайнгаа хүшэр хүдэлм[...] хүнгэдхэhэн уралан на[ри]жуулгын дурадхал тэрэ о[...]лаа. Ажалдаа ульгэр жэ[...] харуулжа, «Ажалай [...]ран» гэhэн медаляар ша[гнаг]данхай.

Стахановец-коммунист С[е]мен Григорьевич Попо[в] хүмүүжүүлhэн hураг[...] ЛВРЗ-дэ болон ороной ба[...]шье предприятинуудта мү[...] ажаллана. Үбгэн слеса[...] пенсидэ гараха наhанайн[...] хүсөөшье hаа, мүнөө за[...]тоо ажаллаhаар зандаа.

— Стахановска хүдэлөө[нэй] 40 жэлэй ойе ажалай ба[...]гүүдээр угтахаб, — гэжэ [...]рэ найдамтайгаар хөөрэ[нэ].

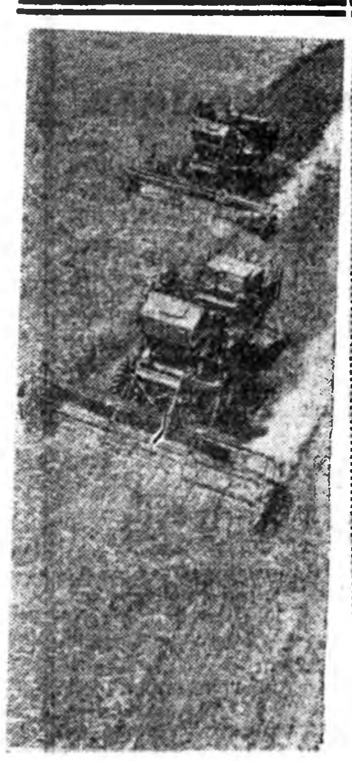
В. МУЛЛЕР.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: стаха[новска] хүдэлөөе халуунаар д[эм]жэhэн коммунист С. Г. [По]пов.

Авторай фото.

Совет орон

ШЭНЭ hОНИН

КРАСНОДАРАЙ ХИЗААР. Кубаниин үргэн уужам тала дайдаар алтан шаргал таряан долгилно. Эндэхи механизаторнууд 1975 оной таряа хуряалгые эхилхээ бэлдэжэ байнхай. Тэдэнэр мүнөө жэлдэ 2 миллион шахуу гектар хуряаха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Абинска районой XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ.

ТАСС-ай фотохронико.

ЕШМЭЭН ХУРЯАГДАБА

АНДИЖАН. (ТАСС-ай корр. Г. Кирхаджи). Андижанска областиин уhалууриин газарай hүүлшын гектар дээрэhээ ешмээн хуряагдаба. Область дотор гектар бүриhөө дунда зэргээр 26 центнер ургаса абтаа. Колхоз, совхозууд ороohо тарна гүрэндэ худалдажа үргэлжэлhөөр.

Ешмээн хуряажа дүүргэhэнэйнгээ hүүлээр энэ талмай дээрэнь механизаторнууд тэжээлэй ургамалнуудые тариха оньhото техникэеэ гаргаhан байна. Намартаа эдэ талмайнуудhаа хоёрдохи ургаса абтаха юм.

Хүршэ Наманганска областиин ажахынууд ешмээн хуряажа дүүргэбэ.

ТҮРҮҮШЫН БААЛНУУД

ОРЕЛ. (ТАСС-ай корр. Ю. Лихопек). Областиин нуга таряалангууд дээрэхи ургаса урда урдын жэлнүүдэйхиhээ хоёр долоон хоногоор урид эдеэшэбэ. Областиин урда районуудай ажахынууд намар таригдаhан шэниисэ, ешмээн хадажа захалаа.

1975 оной ургасада Орловско областиин таряашад онсо анхарал хандуулна. Таряан набтараар, hиирэгэрээр ургаа. Тиимэhээ техникэеэ hайнаар тааруулха, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлхэ хэрэгтэй бшуу. Баалнуудые дээрэ дээрэhээнь уhагааха арга хаа хаанагүйхэрэглэгдэнэ. Суглуулан сохиходо, комбайнуудай ажалай бүтээсэ дээшэлхэ, ороohон ехээр гээгдэхэгүй байна.

ТАДЖИКИСТАНАЙ ТАРЯАН

ДУШАНБЕ. (ТАСС-ай корр. М. Маджидов). Шэнэ ургасын таряан Таджикистанай бэлэдхэлэй пунктнуудта орожо захалба. Уhалууриин таряалан дээрэ намар таригдаhан газарhаа баян ургаса абтана. Олон ажахынуудта гектар бүриhөө 40—50 центнер таряан хуряагдана. Ургасаяа хадаhан газарта барайгар, кукуруза тарина.

Энэ жэлдэ Таджикистанай таряашад 200 мянган шахуу гектар дээрэhээ ороohото ургамалнуудые хуряаха юм. Тингэжэ 51 мянга гаран тонно таряа Эхэ оронойнгоо амбаарта хаахые хараална.

УЗБЕКИСТАНАЙ ХЛОПОГОЙ ТАЛМАЙ ДЭЭРЭ

ТАШКЕНТ. (ТАСС-ай корр. Г. Кирхаджи). Узбекистанай ажахынууд хлопчатнигай ургасые hэрнилгэжэ дүүргэбэ. Хлопчатник мүнөө буурсаглан сэсэглэжэ байна. Хлопогой талмайнууд үдэр бүри 45 миллион кубометр уhаар уhалагдана. Хабарhаа хойшо нёдондонойхиhоо нэгэ хахад дахин ехэ талмай уhалагдаа гээд республикын Мелиорациин ба уhанай ажахын министерствэдэ хэлэбэ.

ХУРЯАЛГАЯА ДҮҮРГЭЭД, ТАРИЛГА ХЭНЭ

ОШ. (ТАСС-ай корр. А. Петров). Кугартска нугын полинууд дээрэ хабарай саг дахинаа хүрэжэ ерэhэндэл мэтэ болобо. «Москва», Фрунзиин нэрэмжэтэ колхозуудай механизаторнууд намарай хара таряа хуряаhан талмайгаа хахалаад, кукуруза hуулгажа байна.

Ниитын адууhа малда шэмэтэ тэжээл улам ехээр бэлдэхын тула областиин таряашад намарай ургаса хуряагаад, hүүлээрнь хэнзэ эшыень хадажа абаха юм. Энээнэй хойноhоо харууhалгын гаргаша багатай байhаниинь элитэ. Тиин хэдэн мянгаад тонно хүсы үбhэн хуряагдажа, шэмэтэ силос дарагдана.

ПРИМОРИИН КЛЕВЕР

ВЛАДИВОСТОК. (ТАСС-ай корр. И. Палатов). Примориин колхоз, совхозуудай малай тэжээл бэлдэдэг оньhожоруулагдаhан отрядууд улаан клеверээр силос даража эхилбэ. Энэ жэлдэ 80 мянга шахуу тонно клеверэй ногоон эшэ намаа хуряагдахаар шиидхэгдээ.

Примориин клевер кукурузаhаа hараар урид эдеэшэдэг юм. Тиин тэрэ белогоор айхабтар баян. Түрүү ажахынууд жэлдээ гектар бүриhөө 300 центнер ногоон эшэ намаа хуряадаг байна.

ТАРЯАЛАН ДЭЭГҮҮР hОЛОНГО ТАТАНА

ТАМБОВ. (ТАСС-ай корр. В. Степанов). Тус областиин таряалан дээгүүр уhа сүршэн сасажа, бороо оруулдаг түхеэрэлгэнүүд олон юм. Областиин таряашад иимэ аргаар 100 мянган гектар газарай уhалба. Уhалууриин газар дээрэ олон жэлэй үбhэ ногоон, саахарай свекло, кукуруза, овощ таригдана, гэхэ зуура, эндэ hайжаруулагдаhан бэлшээринүүд бии болгогдоно. 130 мянган гектар гэхэ гү, али урда тээнь уhалагдаагүй байhан үргэн ехэ талмай дээрэ хэмэл аргаар бороо оруулагдаа.

ҮБhЭ НОГОО ТАРИНА

КУСТАНАЙ. (ТАСС-ай корр. Е. Поринг). Областиин колхоз, совхозуудай таряашад таряанай сеялкэнүүдэй агрегадуудые талмай дээрэ дахинаа гаргаа. Үбhэ ногоо, обёос, ешмээн, горох, наран сэсэг ба малай тэжээл болгогдохо бусад ургамалнуудые тарижа hуулгана. Хэдэн үдэр соо 250 мянгаhаа бага бэшэ гектарта тэжээлэй ургамалнууд таригдаха байна.

Тында — Беркакит гэжэ түмэр замай трассын барилга дээрэ ехэ хүдэлмэри ябуулагдажа байнхай. Энэ харгы ехэ БАМ-ые Яхадай шулуу нүүрhэнэй уурхайнуудтай холбохо юм. Мүнөө Яхадай АССР-эй газар дээрэ «Бамстройпуть» управлениин подразделениинүүд — барилга хабсаралгын хоёр поезд, оньhожоруулагдамал колоннонууд, хүүргэ барилгын отрядууд хүдэлнэ. Тэдэнэр барилгашадай гэр байра бодхооха, Нагорная, Золотинка гэжэ түмэр харгын станцинуудые бариха, 9 томо, 48 дунда зэргын хүүргэ татаха, 1,5 километр утатай тоннел малтаха юм.

Бүри мүнөө жэл Тында станциhаа Сивокчан разъезд хүрэтэр 28 километр утатай харгыда поезднуудые ябуулха гэжэ барилгашад шиидэнхэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: харгы барилгашад коммунист Василий Степанов (баруун гарhаа), комсомолец Алексей Титов гэгшэд.

ТАСС-ай фотохронико.

СТЕПАН ТРОЯН

Дабаан дээрэ

Очерк

(Түгэсхэл. Эхиниинь июлиин 2-ой номерто)

3.

hАhАТАЙШАГ болоhон хүнэй участогтань ерэхэдэ, Усенко ехэл гайхаhан янзатай хараа hэн. Энэньшье зүйтэй. Булта залуушуул... Гэнтэ наhатай хүн... Түрүүшын үдэрhөө үгэеэ ойлголсоо hэн.

— Бартаа ехэ тайга соо хүдэлхэ нүхэртэй гүш? Нүхэртэйш. Тэрэшни шинии аха, эсэгэ, эхэ шэнги байха ёhотой. Тиигэбэл ши хосорхогүйш, — гэжэ Михаил Сергеевич ойлгуулhан юм.

Ингэжэ Дабаанда ёhотой бэрхэ механик бии болоhон намтартай. Яахын аргагүй хэрэгтэй, уран гартан гээшэ.

Бултантай хамта тосхон барилсаа. Электрын галтай болгоо. Мүнөө бэшэнтэйгээ хамта модо отолжо, харгы гаргалсана. Механик хүн бүхы техникэеэл шалгаад, бүтэн бүринөөр хүдэлгөөд байха hааб даа. Теэд тэрэ гар хооhон hуужа шададаггүй бшуу. Үбэлэй хүйтэндэ Дабаанда тракторнуудые абаашахань тиимэшье бэлэн бэшэ байгаа. Курлы хушуунда хүдэлдэг хүршэнэрынь туршалга хэhэн юм. Теэд урагшагүйдөө. Хайшан гэхэб? Ингээд орхихо гэжэ гү? Усенко нэгэтэ үдэшэ хүбүүдээ суглуулба.

— Техникэ асаржа шадаха гүбди? Юун гэжэ hананат? — гэжэ тэрэ нүхэдтөө хандаба.

Булта абяагүйнүүд, бэе бэеэ харалсаадхиба. Михаил Сергеевич Беликов hууриhаа бодожо, ингэжэ дуугарба:

— Хүбүүд, битнай туршаад үзэhүүб... Хэн намтай ошолсохоб?

Хори найман хүбүүд нэгэ зэргэ бодобо. Гансал Аня Коваленко hууриhаа хүдэлбэгүй. Эхэнэр хүниие абаашалсахагүй гэжэ ойлгожол hуугаа. Хори найман хүн соохоо оройдоол табаниинь ошолсохо ёhотой бшуу.

Нижнеангарск хүрэтэр вертолёдоор ниидэбэ... Уданшьегүй мантан томо техникэ hүрөөтэйгөөр түеэжэ, хэлэшэгүй хүшэр аян замда гараба.

Толя Мокушев бултанай урда ябана. Гэнтэ хүлеэгдээгүй ушар тохёолдошоо hэн. Табадахи үдэртөө Толиин трактор дорохи мүльhэн хэмхэржэ, машинань доошоо шэнгэшэбэ. Кабина уруунь сэбдэг хүйтэн уhан орожо, бэе хайраха юм. Толя hүрдөө, айгаагүй. Тракторaa унтараагаад, өөдөө тамаран гараба. Тингээд хэды дахин уhанда шунгаа hэн. hүүлшынхеэ шунгахадаа, түмэр аргамжа догоодожо үрдибэ. Тиигэжэ тракторaa уhанhаа гаргаад, моторыень хүдэлгэхэ гэхэдэнь, дэмы — абяа гаража үгэбэгүй... Дүшэн градус хүйтэндэ хүбүүд трактораа заhаад, харгы замаа үргэлжэлүүлээ бэлэй.

Эдэ хүбүүд хэд бэ? Леонид Приставка, Михаил Иванов, Анатолий Мокушев, Владимир Желнин гэгшэд.

— Эдэ хүбүүд фронтовой нүхэдыемни эзэлүүдгүй hануулна. Бэеэ хайрлахагүй, олоной түлөө гэдэргээшье харангүй ябадаг хүнүүд гээшэ. Иимэ хүбүүдтэй хамта Байгалай тоннель малтахаhаа байтагай, ямаршье хада урбуулжа болохоор, — гэжэ Михаил Сергеевич омогорхон хөөрэнэ.

Зургаан хоногто хүрэхэ хүнэhэ абаhан байгаа. Хахад замаа гаталаагүй ябахадань, тэрэнь барагдашоо. Угайдхадаа хатааhан хилээмэншье байхагүй. Теэд яахабши? Гансал урагшаа... Талаан боложо, харгыдань ангуушанай зэмьеэ гэр дайралдажа, үдхэн hүн, сай, нэгэ хэды сухаари олдобо. Гал түлижэ дулаасаад, халуун сай уужа, саашаа ябаа hэн.

Хадын харьялаата дошхон горхо гаража ябатараа, нэгэ тракторынь баhа сүмэржэ, тэрэнээ гаргаха гэжэ яhала зобоо бэлэй. Арбан хоёрдохи үдэртэнь тосхон харагдаба. Дүрбэн километр тухай хүрөөдүй ябахадань, түлишэнь барагдажа, тракторнуудаа орхёод, ябагалха баатай болоо. Хоолшье бариха тэнхээгүй унтаридаа орожо, гушан час тухай сороомшье гэжэ hэрингүй унтаба.

Хойто үглөөниинь бидонууд соо солярка хэжэ ошоод, тракторнуудаа асараа бэлэй. Тэдэнээ зэргэлүүлэн зогсооhон хойноо Беликов хүлөө туршасагаажа, нэгэл тиимэ сошордоhон янзатай ингэжэ дуугарба:

— Эдэ тракторнуудhаа боложо түрэhэн үдэрөөшье мартажархёолби!

— Теэд яахаб. Түрэhэн үдэрөө хожомдожо тэмдэглээ hэн...

4.

ДАБААН! Үнэхөөрөөшье жэгтэй нэрэ хаш даа. Эндэ хүдэлдэг хүнүүдшье нэгэл тиимэ ондоошог. Журамынь сэрэгэйхидэл адли. Журам эбдээшэдтэй тэмсэхын тула тиимэ журам табяагүй, харин ажалынь тиигэжэ уялгална. Дүшэн градусhаа дээшэ хүйтэнэй болоходо гэртээшье хэбтэхэдэ болохо. Хэншье хорихогүй ха юм. Харин эндэхид хүдэлжэл байдаг. Энеэдэтэй шог зугаа халташье замхадаггүй. Жэшээнь, инженер Олег Мацукевичэй хэхэ юумэн захадашагүй. Шогой маягаар хэлэхэ болоо hаа, тэрэ старшинагай гү, али боцманой үүргэ ямаршьегүй дүүргэнэ. Үглөөнэй зургаан сагта хүбүүдээ hэрюулжэ, ажалдаа гарахаhаань эхилээд, ажалаа дүүргэтэрнь hанаа амархан hуудаггүй.

Хэрзэгы шэрүүн [...] зантай гэжэ hанахаар. Дүтөөр хө[ө]рэлдөөд үзэхэдэ, тиимэш[ье] хэрзэгы зантай бэшэ. Сух[а]лынь хамар дээрээ гэдэгтэ[й] тэрэ дары сухалдахаа бол[и]шодог. Тиимэhээл нүхэдынь тэрээндэ дуратай, үгэ соон[ь] ябаха юм. Яахаб, олоной х[э]рэгэй түлөө ябана бшуу. Тусгаар шухала даалгабар[и] дүүргэhэнэйнь түлөө тэр[э]ниие Улаан Тугай ордено[о]р шагнаhан байна. Үнэншэхэгүй гүт? Амгалан hайхан огторгой доро тиимэ юум[э]хаа ганса болодог шуу. Тэрэ үнэхөөрөөшье үнэн сэхэ юм. Энэнь эгээл hайн талань болоно. Өөртөө, мүн сугтаа хүдэлжэ байhан нүхэдтөө эрилтэ ехэтэйгээр хандана. Ондоогоор тайга соо байжа шадахагүйш. Бартаа ехэ тайга онсо өөрын хуули зар[...]шамтай ха юм. Тулюурша[...] гэхэ гү, али гансая өөрыгө[ө] хараашад эндэ удаан торо[...]доггүй. Үбгэн буурал тайга сухалдажа, бархагар томо шэлбүүhээрээ хайра гамгүйгөөр шабхадажа, hэегүй намнажархихал. Бэеэ бөө-

НЮТАГАЙ СОВЕДҮҮДЭЙ СЕССИНҮҮД

...шгша оной июниин 15-да ...ээ үнгэрһэн һунгалтада ...гдаһан нютагай Сове... сессинүүд болоһо ...ээбэр. Шэнээр һун... ...ээр хэдэн Советүүдэй ...үүд тухай тобшо мэ... ...нүүдые доро толилхо...

АМХААНАЙ АЙМАГ

...гай аймагай депу-...дай Соведэй нэгэдэхи ...ээрэ түрүүшээр «Нии-...ду малда убһэ тэжээл ...ээ талаар аймагай колхоз, совхозуудай бэлүүлхэ ...ээ ябуулгануд тухай» ...ай зүбшэн хэлсэгдээ. ...ай шиидхэбэри бата-... абтаба.

...ээрнь эмхидхэлэй ...ай харагдажа, аймагай ...ай гүйсэдкомой, тэрэнэй ...эригшэд һунгагдаба. ...ай гүйсэдкомой түрүүлэгшээр И. Г. Иванов, ... А. Петелин, гүйсэдкомой ...этарь Б. Б. Дармаев...

...сси дээрэ аймагай Со... саг үргэлжын комисси... байгуулагдаа, тэдэнэй ... аймагай ... гүйсэдкомой ... даагшанар бата...

ТУНХЭНЭЙ АЙМАГ

...э болоһо үнгэрһэн аймагай Соведэй сесси гүйсэдкомой гэшүүдые һунгаба. ... гүйсэдкомой түрүүлэгшээр В. Д. Таханов, ...лэгшын орлогшоор ... Шагдуров ба В. Д. ...ренников, гүйсэдкомой ...арь И. Л. Полхонов ...ба. Сесси дээрэ аймагай Соведэй саг үргэлжын комиссинууд байгуулагдажа, тэдэнэй гэшүүд, гүйсэдкомой таһагуудые даагшанар болон аймагай арадай хиналтын комитедэй гэшүүд баталагдаа.

Хоёрдохи асуудалаар «Ниитын адууна малда бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхэ» тухай аймагай Соведэй гүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин начальник В. Д. Серебренниковэй элидхэл шагнан хэлсэбэ. Хэлсэгдэһэн асуудалаараа сесси шиидхэбэри абаа.

СОВЕТСКЭ РАЙОН

Улаан-Үдэ хотын Советскэ районой Соведэй нэгэдэхи сесси дээрэ эмхидхэлэй болон «Районой предприяти, организаци, эмхи зургаануудта ажалладаһан ороһон бэшэг, дурадхал болон гомдолнуудай һүүлээр ямар хүдэлмэри хэгдэнэб, тэрэниие һайжаруулха хэмжээ ябуулганууд тухай» гэһэн асуудалнууд хэлсэгдэбэ.

Эмхидхэлэй асуудал харахадаа, сесси райсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшээр Н. И. Кузнецовые, түрүүлэгшын орлогшоор А. А. Гинеевые, гүйсэдкомой секретаряар Н. З. Федоровае һунгаба. Сесси дээрэ гүйсэдкомой таһагуудай даагшанар, саг үргэлжын комиссинуудай гэшүүд, районой арадай хиналтын комитедэй гэшүүд баталагдаба.

Хоёрдохи асуудалаар районой Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо А. А. Гинеев элидхэл хэбэ. Элидхэлэй һүүлээр болоһон үгэ хэлэлгэдэ 5 хүн хабаадаа.

Хэлсэгдэһэн асуудалаар шиидхэбэри абтаба.

ТАБАДАХИ АЖАЛАЙ ЧЕТВЕРТЬ

МАНАЙ УЛААН-ҮДЫН аймагай дунда болон найман жэлэй һургуулинуудай багшанар, һурагшад республикын түрүү һургуулинуудай багшанарай Хандалгада харюу болгон, зунай үедэ һурагшадай амаралтые ниитын хэрэгтэ, мүн һурагшадта өөһэдтэнь туһатайгаар үнгэргэхэ тухай зүбшэн хэлсэжэ байна. Хүдөөгэй һургуулинуудай үхибүүд зундаа түрэл колхоз, совхозуудтаа нилээд ехэ туһаламжа хүргэдэг. Һайнаар, эмхитэйгээр үнгэргэгдэһэн амаралта һурагшадай бэеын элүүртэшье хэрэгтэй. Ниитэдэ ашагтай ажалда хабаадахадаа, үхибүүд элдэб мэргэжэлтэй танилсажа, ажабайдалайнгаа саашанхи замые бодожо үзэдэг гээшэ.

Эдэ асуудалнуудта аймагай багшанар анхаралаа хандуулдаг. Ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд тэдэнэй үүсхэлые дэмжэн һайшаажа, элдэб туһа хүргэжэ, үхибүүдые хүлеэн угтажа, хүдэлмэриинь эрхилэлсэдэг.

Нёдондо жэлдэ аймагай һургуулинуудай һурагшад түрэл ажахынуудтаа нилээд туһа хүргөө һэн. Зургаан гектар газарта нарин тарилга эрхилжэ, үндэр ургаса хуряажа тушааһан, 98 гектар дээрэ куузику ургуулаа, 12 мянган шахуу хониной ноохо хайшалһан, 2300 центнер набшаһата тэжээл бэлдэһэн юм. Олон зуугаад эдиршүүл убһэ хуряалгада, таряа, хартаабха суглуулха хэрэгтэ нилээд ехэ туһаламжа үзүүлһэн байха юм. Олонхи һургуулинуудта барилгын отрядууд эмхидхэгдэжэ, һургуулиингаа заһабарилгада нилээд ехэ ажал хэһэн байха.

Зүбөөр эрхилһэн ажал үхибүүдтэ хашартай бэшэ, харин тэдэнэй дура буляадаг гээшэ. Хүйтэнэй үедэ һургуулиин һурагшад түрэл «Искра» колхоздоо туһалжа, үндэр ургаса түйлаһанайнгаа түлөө Бүхэсоюзна арадай ажахын амжалтануудай выставкэдэ ошохо эрхэтэй болоо һэн. Тиихэдэ Ехэ-Куналейн дунда һургуулиин һурагшад эдэбхитэй ажалайнгаа түлөө РСФСР-эй Гэгээрэлэй министерствын Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа. Аймагай ажахын түрүүшүүлэй һайндэртэ нилээд олон һурагшанар юһэдэхи табан жэлэй түрүү ажалшадтай хамта үндэр шан, бэлэгүүдые абаа.

Һаяхан Гильбэрын дунда һургуулиин багшанар, һурагшад «Заветы Ильича» совхозой хүтэлбэрилэгшэдые өөрынгөө суглаанда урижа, һуралсалай жэлэй дүнгүүдые хаража шүүмжэлээд, Уланай, Михайловкын, Гүндын, Мухар-Шэбэрэй, Кабанскын дунда һургуулинуудай багшанарай Хандалгатай танилсаад, ямар арга боломжотой байһанаа хаража үзөө. Совхозойхид жэлһээ жэл бүри өөрынгөө һургуулиин һурагшадай туһаламжада баясадаг, дүнгүүдээ гаргахадаа, эрхим туһалагшанараа мартадаггүй заншалтай.

— Имагтал багшанар бэшэ, 5—6—7—8-дахи классуудай һурагшад совхоздоо нилээд туһаламжа үзүүлнэ, — гэжэ һургуулиин директор Ким Дмитриевич Батуев хөөрэнэ. Энэ зундаа Гильбэрын эдиршүүл 16 гектар газарта куузику, 15 гектар талмайда хартаабха ургуулжа тушааха зорилготойгоор 7—9-дэхи классуудай зуу гаран үхибүүдэй лагерь эрхилхэнь. Июниин 25-һаа совхоздо хониной ноохо хайшалалга эхилжэ, 3500 хонид һурагшадта даалгагдаха юм. Хэрбээ «Заветы Ильича» совхоздо 13 мянган хониной ноохон хайшалагдаха һаа, 3,5 мянганайхинь һурагшадай гараар хайшалагдаха байна бшуу. Тэрээнһээ гадна гильбэрынхид 40 тонно набшата тэжээл бэлдэжэ, совхоздоо һайн шанартайгаар тушааха уялга абаад, мүнөө энэ ажалаа эршэмтэйгээр ябуулжа эхилэнхэй. Совхозой талаһаа машина угтэжэ, бэлдэһэн тэжээлыень сарай доро зөөжэ байна. Гильбэрын һурагшад гансашье хүдөө ажахыда дүй дүршэлтэй бэшэ, харин барилгын, заһабарилгын хүдэлмэри хэхэ талаар нилээд ехэ түсэбтэй. Түрэл һургуулияа һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлдэхэ зорилготойгоор 14 хүбүүдһээ бүридэһэн барилгын отряд эмхидхэгдээ. Энэ заһабарилгадань совхозой барилгашад нилээд ехэ туһаламжа үзүүлхэ юм.

Иимэ нягта холбоо харилсаан мүнөөдэр бии болоо бэшэ. Гильбэрын совхозой ажалшад һургуулидаа анхаралаа ходо хандуулжа байдаг. Нёдондо жэлдэ Гильбэрын сомоной Соведэй ээлжээтэ сесси дээрэ дунда һургуулиин ниитэ политическэ ажал ябуулга тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэһэн байха. Депутадууд ехэнхидээ багшанарай ябуулдаг ойлгуулламжын хүдэлмэридэ үндэр сэгнэлтэ үгэхэ зуураа, дутуу дундануудыень заагаа һэн. Һургуулиин багшанар энэ сессиин тогтоол дүүргэхэдээ, партиин Центральна Комитедэй «Идеологическа кадрнуудые хүмүүжүүлхэ талаар Белоруссиин партийна организациин хүдэлмэри тухай» тогтоолые даган абаха зорилготой. Һаяхан шэнээр һунгагдаһан сомоной Совет түрүүшынгээ сессидэ «Һургуули хайшан гэжэ һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлдэхэб?» гэһэн асуудал үшөө дахин хараба. Энэньшье нэгэ ушартай. Сомоной Соведэй түрүүлэгшэ Николай Георгиевич Кокорин, совхозой парткомой секретарь Гомбо Эрдынеевич Санжиев, совхозой директор Дмитрий Рабданович Банзаргашеев гэгшэд һургуулида хүндэтэй айлшад болонхой.

Оронгын дунда һургуулиин хоёр зуугаад һурагшад зунай ажалай болон амаралтын лагерьта амарха, ажаллаха түсэбтэй, 25 һурагшад 4 мянга гаран хониной ноохо хайшалха, олонхи хүбүүд, басагад 15 гектар газарта куузику ургуулха, тэрэнһээ гадна 8 гектарта капуста, 3 гектарта помидор һуулгаа. Оронгын һургуулиин һурагшад ой модо тариха хэрэгтэ горитойхон туһа хүргэдэг. Мүнөө зундаа 25 эдиршүүл 7 гектар газарта модо тариха.

Тарбагатайн дунда һургуулиин хүбүүд, басагад тэжээл бэлдэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадаха. Хүйтэнэй дунда һургуулиин 8—9-дэхи классай 47 хүбүүд шэнэ һургуули барилгада туһалалсаха. Басагадынь 6,5 гектар газарта куузику ургуулха. Убһэ хуряалгада Хүйтэнэй эдиршүүл эдэбхитэйгээр хабаадаха.

Тоолохо болоо һаа, һурагшадай хэхэ юумэн олон. Аймагай һургуулинуудта олон тоото ашагтай туһатай хэрэгүүдэй биишье байбал, анхаралаа хандуулха асуудал олон. Зарим һургуулинуудта механизаторнуудые бэлдэхэ талаар эмхидхэлэй хүдэлмэри ёһотойгоор ябуулагдадаггүй. Энэ мэтын асуудалнуудые бүри мүһэн шиидхэхэ хэрэгтэ һургуулинуудай болон ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, партийна, советскэ, профсоюзна эмхинүүдэй хамтын оролдосо хэрэгтэй. Эдэ асуудалнуудые шиидхэхээр хараалжа байнабди.

Р. ГАРМАЕВ,
КПСС-эй Улаан-Үдын райкомой секретарь.

ЯПОНИ. Ород болон совет уран зурагай Токиодо нээгдэһэн выставкэ дээрэ И. Репинэй «Бурлаагууд Волго дээрэ», И. Айвазовскиин «Бурьялан долгилжо байһан далай», И. Шишкинэй «Хара таряан» гэһэн зурагууд харуулагдана. Гадна И. Бродский, А. Дейнеки, А. Герасимов, Ю. Пименов, Н. Ромадин, А. Пластов болон бусад совет уран зурааша дай бүтээлнүүд энэ выставкэ дээрэ бии.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: выставкэдэ ерэгшэд ород болон совет уран зураг тухай номуудые, зурагай бүүлгабари, открыткэнүүдые худалдан абана.

ТАСС-ай фотохронико.

СОВЕТ ЛИТЕРАТУРЫН ҮДЭРНҮҮД АЗЕРБАЙДЖАНДА НЭЭГДЭХЭ

БАКУ. (ТАСС). «Совет литературадахи интернационализмын ба хани барисаанай Ленинэй суртал һургаалнууд» гэһэн уряа доро совет литературын үдэрнүүд Азербайджанда болохо байна. Эмхидхэлэй комитедэй түрүүшын заседани дээрэ уран зохёолой энэ ехэ һайндэртэ бэлэдхэл хэлгын ябаса тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ. Комитедые толгойлогшо — Азербайджанай КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Г. А. Алиев заседани дээрэ үгэ хэлэбэ.

Эдэ үдэрнүүд бүхы республика дотор үнгэргэгдэхэ. Уран зохёолшод промышленна предприятинуудта, колхоз, совхозуудта, научна эмхи зургаануудта, юрэнхы эрдэмэй ба дээдэ һургуулинуудта, нефтьшэдтэ айлшалха байна.

Һайндэрэй үедэ Азербайджанай арадай поэт Самед Бургунай байра-музей нээгдэхэ юм. Сергей Есенинэй таһалга-музей Баку шадархи Мардакяна гэжэ үзэсхэлэн гоё һайхан багахан хотодо нээгдэхэ.

СЭЛЭНГЫН АЙМАГТА

ҺҮН БУЛАГ БИЛТАРНА

«Эрдэм» колхоз 2940 центнер һү гүрэндэ тушаажа, һү худалдалгаар хахад жэлэйнгээ түсэбые арбан хоногоор уридшалан, аймаг дотороо эгээл түрүүн дүүргээ. Тиигэжэ зунай үедэ ехэ һү абахын түлөө аймаг дотороо социалис мүрысөө үүсхэһэн Үбэр-Зөөхэйн һаалишад ажалдаа толотомо илалта түйлаба.

Мүрысөөнэй түрүүшүүл хахад жэлэй түсэбһөө гадуур 250 центнер һү тушаагаа.

КОММУНИСТ ШЕВЧЕНКЫН АМЖАЛТА

Коммунист А. К. Шевченкын хүтэлбэрилдэг коммунис ажалай бригада табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлнэ. Экскаваторай экипажай гэшүүн бүхэнэй эмхитэйгээр хүдэлһэнэй, урдаа табигдаһан зорилгонуудаа зүбөөр ойлгоһоной ашаар июнь һарада ажалай бүтээсэ 125 процент болгоо һэн.

ЗАМАЙ ЗАЛУУРШАД

Һүтэйн һү һаалиин фермын (Тельманэй нэрэмжэтэ совхоз) түрүү һаалишад Розалия Очирова, Екатерина Чимитова гэгшэд һү үйлэдбэрилгөөр табан жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргээ. Р. Очирова табан жэлэй түсэбэй ёһоор 2036 центнер һү һааха байһан аад, мүнөө 2200 центнер һү һаагаад байна. Тиихэдэ Е. Чимитова арбадахи табан жэлэй тоодо 1150 килограмм һү һаанхай. Далайтанай һү һаалиин фермын суута һаалишан, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Лидия Нимаевна Бадмаева һү абалгаар табан жэлэйнгээ түсэбые үшөө майн 20-до дүүргэһэн юм.

ДАРХАШУУЛАЙ АМЖАЛТА

Ринчин Цыбикдоржиевич Чимитовэй, Александр Сергеевич Ширшиковой хүтэлбэрилдэг Галуута-Нуурай 697-дохи ПМК-гай модошо дархашуулай бригаданууд хахад жэлэйнгээ түсэбые һара арбан хоёр хоногоор уридшалан дүүргэбэ. Июнь һарын 25-най байдалаар Р. С. Чимитовэй эрхилдэг бригада хахад жэлэй түсэбые 220 процент, А. С. Ширшиковой бригада 240 процент дүүргээ.

Модошо дархашуулай бригадын түрүү бригадир Александр Сергеевич Ширшиков ПМК-гай хүдэлмэришэдэй дунда хүндэтэй юм.

САГЫЕ УРИДШАЛАН

Карл Марксын нэрэмжэтэ миллионер колхоз гүрэндэ һү худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэбэ. Колхоз 6 мянган центнер һү тушаагаа, тэрэшэлэн хахад жэлэйнгээ түсэбһөө гадуур 300 центнер һү тушааба.

Р. БАЛДАНОВ,
манай корр.

ШҮЛЭГҮҮДЫЕ УНШАЖА ҮЗӨӨД...

(ХУРЯАНГЫ ШЭНЖЭЛЭЛ)

ШҮЛЭГ ЯАЖА бэшэхэб? ...энэ асуудалда сэхэ харюу үгэжэ шадахагүй байна. Саарһа, гуурһаяа бэлдэ... лэ, шүлэг бэшэхэм ... сабиргайнгаа үбдэтэр... бодолгото боложо һуу... Теэд... шүлэг гараха...

Зүб, толгой холбуулжа һу... хэрэгтэй. Рифмэ гээшэ ... бэ гэжэ мэдэдэг боло... Шүлэгэй ритм, удхын ...илто гэхэ мэтые тухайл... Теэд... шүлэг бүтэжэ ...эгүй.

— Шүлэг гээшэ юун бэ ...? — гэжэ асуугдаха. ...эг бэшэлгын ёһо гуриме мэдэхын хажуугаар шүлэгшэн хүндэ үшөө юуншьеб хэрэгтэй гэжэ поэдүүдшье, шүүмжэлэгшэдшье харюусана.

Бэшэгдэһэн шүлэг дэлхэй дээрэ олон юм гэхэ. Теэд ...той шүлэг үсөөн юм ааб. Оюун бэлигтэ ород совет ...эт Михаил Светловой шү... уншаагүй, сээжэлдээгүй ... үсөөншэг байха. Минии ...ахада, М. Светловой шү... бүхэниинь гоё байдаг. ...ед оройдоол гурбан һайн ...лэгтэй хүнби гэжэ Свет... өөрөө бэшэһэн байдаг. ...э поэт хадаа өөртөө гори...йхон эрилтэ табина гээшэ ...б даа. «Гренада», «Каховка», «Итальянец» гэһэн гурбан шүлэгөө өөрөө үндэрөөр ...гэдэг байгаа бэшэ аал ...а гэжэ һанахаар юм.

Оюун бэлигтэ поэдэй өөрыгөө гамгүй шүүмжэлэн, өөртөө тон ехэ эрилтэ табидаг байһан ушар бидэндэ ...ас гамэ жэшээ болохо ёһотой гээшэ aаб даа.

РЕДАКЦИДА ороһон хэдэн шүлэг уншажа үзөөд, ...рхэнэй хүбшэргэй дай... ...маар юумые би олоогүйб. Эхэ гээшэ хүн бүхэнэй эгээл дүтын хүн. Теэд ...эдэ зорюулһан шүлэг соошье сэдьхэлээ уяруулма юумэ оложо ядааб.

Жэшээнь. Захааминай аймагһаа **М. Бадмаева «Эжы»** гэжэ шүлэг эльгээгээ.

Эжы!
Хүн бүхэн
Хүлдэ ороод ябахадаа,
«Эжы» гэжэ нэрлээ.
Эжы!
Ямар гоё үгэб даа.
Ягаан сэсэгүүдэй хангал,
Буряад арадай хүгжэм
Баранине дууланаш даа
(?)

Энэ хоёр бадаг соо буруу хэлэгдэһэн зүйл үгы. Хүү зүб. Гэбэшье уншагшын зүрхые шэмхээд абаха юумэн үгы байна. Саашань уншахадашье, баһал тиимэрхүү. Гэхэ зуура, эхэдээ ШИ гээд хандажа байтараа, гэнтэ ТА гэжэ ороно. Энэнь аягүй байна.

Мүн энэ авторай «Инагни» гэжэ шүлэгые уншааб. Шүлэгэй эхин гэмгүй байна. Теэд саашаа болохо бүрэ олон юумэ тоолоод, зарим үедэ ойлгогдохоёо болишоно:

Зосоомни наран шэнгеэр
дулаанаар игаанаш,
Зүүдэндэм жаргал, баяр,
инагни, харагданаш!

Наран гэһэн үгэ дурдаал хадань **дулаанаар** гээшэнь үлүү болошоно бэшэ гү? Наран ямаршье юумые **хүйтөөр** шарадаггүй ха юм. Алибаа юумые НАРАНТАЙ жэшэбэл, **халуун, дулаан** гэһэн үгэнүүдые оруулһанай үлүү бшуу. Саашань хэлэбэл, хоёрдохи мүрые ойлгохоор бэшэ. **Зүүдэндэм, инагни, харагданаш** гэжэ ханилһан гансадаа уянгата герой хандаба гү гэһэмнай, жаргал, баяр гэһэн үгэнүүд юундэ хабшуулдааб? Али инагынь баяр, жаргал асаран харагдаа юм гү? Энэ мэтээр ухашалхада, үлүү юумэн олон байна.

Зэдын аймагай Оёор нютагһаа **Л. Раднаева** «Эхын алдар», «Баатар сэрэгшэд тухай», «Буряад дуунайм аялга» гэһэн шүлэгүүдые эльгээбэ. Теэд тэдээн соонь һайн шүлэг үгы гэжэ сэхэ хэлэе. Бага зэргээр толгой холбуулһан юрэнхы мүрнүүд. Гадна үгэнүүдээ буруугаар хэрэглэнэ. Жэшээнь, **илааһа, батаганын гнинаан (?)** гэжэ бэшэнэ. Батагана **һиннадаг**, харин нохой **гиннадаг** шуу даа.

Тиихэдэ нүхэр Раднаева «По завету Ильича» гэһэн шүлэг ородоор бэшээд эльгээгээ. Хүнэй ямаршье хэлэн дээрэ шүлэг бэшэхэдэ хорюултай бэшэ. Зүгөөр ород шүлэг гээшэ баһал өөрын хатуу хуулитай, өөрын ёһо гуримтай байха юм.

Угрозы прочь! Улыбка
ура!
По завету Ильича!

гэлдэжэ байжа хашхархадамнай, шүлэг бүтэжэ үгэхэгүй.

Ч-Х. Бадмацыренова (Хэжэнгэ) «Шэнэ жэл» гэһэн шүлэг соогоо нигэжэ бэшэнэ:

Тук-тук, тук-тук.
Кремлиин часы сохино...

Кремлиин часы тук-тук гэжэ сохидоггүй ха юм, айхабтар гоёор, шэнхинэн суурятаһан хүгжэм шэнгеэр курантнуудынь дохёо үгэдэг байха.

Иимэрхүүгээр бэшэһэн, оройдоо «шүлэгэй үнэргүй» юумэнүүд олон байна. **Ж. Данзановай** (Ярууна) «Хабарай үдэшэ» гэжэ шүлэг тиимэ байна. Зэдэһээ **Л. Лубсанов** «Дурасхаалта хүшөө», «Хабарай нэгэ үглөөгүүр» гэһэн шүлэг эльгээгээд: **«Буряад үнэн» газетэдэ шүлэгөө хэблэхэ гэжэ шиидээб, теэд хэблэжэ болохо һаань, хэблэхэ бэзэт гэжэ найданаб»** гэжэ бэшээ. Зүгөөр алинииньшье толилхын аргагүй байба. Гадна шүлэг соонь үзэгэй алдуунууд бии, олон ушарта үгэеэ буруугаар хэрэглэнэ.

Зүдхүү (?) хабар үнгэрөө,
Зүүдэнэй (?) амитад
һэрэе...

Эшээнэй амитад гэхэеэ һанаа гээшэ гү даа?

Эрхүүгэй областиин Баяндайн районой Хандагай гэжэ нютагһаа **О. Бороев** «Хандагай» гэжэ шүлэг эльгээжэ, баһал газетэдэ гаргыт гэжэ хандана. Олег — 9-дэхи класс дүүргэһэн хүбүүн. Түрэл буряад хэлэн дээрээ түрэһэн нютагаа магтажа бэшэһэнниинь яһала магтаалтай. Зүгөөр үшөөл шадабаринь багадана. Буряад номуудые олоор уншажа, хэлэеэ ульгам, баян болгохыень Олегтэ дурадхаха байнаб. «Сэргэндээ» гэһэн шүлэгынь буряад арадай мэдээжэ дуу һажаалгажа бэшэнхэй.

А. Лыгденов, Д. Цырендоржиева гэгшэд хэдэн шүлэг эльгээгээ. Гэбэшье хаана хүдэлдэг хэд байһанаа дуулгаагүй, түрүүшынхинь адресаашье бэшээгүй. Тиимэһээ тэдэнэй шүлэгүүд шэнжэлэгдэбэгүй.

Г. Гэсэгжапова (Хэжэнгэ) манай газетэдэ элдэб һониннуудые дуулгадаг, арадай аман үгын зүйлнүүдые эльгээдэг хүн юм. Мүнөө «Зүгы хараасгай хоёр» гэһэн шүлэгынь харагдаа. Энэнь мэдээжэ онтохоной аялгаар бэшэгдэһэн байна. Гэбэшье арадай аман зохёолой юумые анханайхиһаань һайн болгожо шадахагүй һаа, өөрынхеэрээ «буйлуулжа» зобоһоной хэрэггүй.

Д. Жигмытов (Зэдэ) шүлэг, дуу бэшээд эльгээжэ байдаг юм. Зарим юумэниинь гарадаг байха. Энэмнай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай инвалид хүн юм. Шадаха зэргээрээ Эхэ орондоо туһатай хүн байһайб гэжэ эрмэлзэдэг, сэдьхэлэй дулаахан үгөөр гэгээн һайхан коммунизмые, түрэл нютагаа магтадаг байха юм. «Аша хүбүүмни» гэжэ ута гэгшын шүлэг эльгээгээ. Тэрээн соогоо жаргалта һайхан сагта түрэһэн аша хүбүүндээ хандажа, хэн болохо юм ааб гэжэ бодомжолно. Теэд шүлэгтнай һанаһанда хүрэмэ юумэн болоогүй гэжэ сэхыень хэлэхэдэмнай, агуу дайнай баатар гомдохогүй бэзэ гэжэ этигэнэбди.

ШҮЛЭГ БЭШЭХЭ гээшэмнай нааданай хэрэг бэшэ. Заяанай бэлиг дээрэ үдэр бүриин үсэд нэтэрүү ажал хэрэгтэй. Бэшэһэн шүлэгөө шуулажа **хаяха, үгышье һаа, гансахан мүрэй үлэтэр зуража баллаха, хэды дахин буулгаха саг гараха. Зохёохы ажалай зоболон соогуур хүндэ хэрэгтэй хэдыхэн мүр мүндэлхэл...**

1950 ондо республикын залуу уран зохёолшодой III конференци дээрэ манай ахамад уран зохёолшо Хоца Намсараевич Намсараев буурал толгойтоной зүгһөө бидэндэ хандахадаа, иигэжэ хэлээ агша бэлэй: **«Уран зохёолшодо хурса нюдэн, һонор шэхэн хэрэгтэй. Хурса нюдэтэй, һонор шэхэтэй байжа, ажабайдалые гүнзэгыгөөр шэнжэлэгты, залуушууя!»** Аха нүхэрэймнай һайхан үреэл, захяа үгэнь бултандамнай һургаал болог лэ гэжэ эхилэн бэшэгшэдтэ дуулгаха хүсэлтэй байнаб.

Ц. ДОНДОГОЙ.

Мария Петровна Лосева олон жэлэй туршада Улаан-Үдын һүнэй комбинадта ажаллажа, дүршэл шадабаритай болоһон хүн юм. Даажа абаһан ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандана. Халаан бүриингөө даабари 16—20 процентээр үлүүлэн дүүргэжэ, социалис мүрысөөндэ эрхимлэнэ. Мария Петровна Лосева түгэсхэхы жэлдэ абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө хаба шадалаа гамнангүйгөөр хүдэлжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: М. П. Лосева.

А. БОРИСОВАЙ фото.

...йлжэ ябаашадые, тайга ...эн ядадаг юм. Ажалша ...рхэ, эрэлхэг зоригтой хүбүүдые урин налгайгаар угтажа, хамаг нюусаяа дэлгэжэ үгэхөөр байдаг. Яахаб даа, шэмэрүүн уларилтай Сибириин гүн тайга иимэ ха юм.

— Нэн түрүүн ажал хэ...ртэйгээ һайса танилсаа юм. Юумэ мэдээгүй аад, ...баһаар хэжэрхихэм гэжэ ...эгүүлээшэд алдуу хэдэг, — гэжэ Володя Желнин хэлэнэ. — Хэхэ юумэн үнэхөөрөөшье ехэ. Аханартаа бэшэг ...льгээхэдээ, манай иишэ ...рэхыень уряа һэм. Һаяшаг ...арюу абааб. Ерэхэ хэбэртэй, түхеэржэ байна.

Бартаа ехэ тайга соо түрүүшын зүргэ гаргаашад ёһотой агитаторнууд болонхой, агууехэ барилгын айхабтар ехэ удха шанартайе үетэн нүхэдтөө, аха, дүүнэртээ тайлбарилан ойлгуулна. Владимир Желнинэй зүргөөр танил нүхэдынь, тиигээд аха дүүнэрынь ябажа, агуу барилгын дундаршагүй баян түүхэдэ өөрынгөө алдар нэрые үлөөхэл байха.

Дабаан дээрэ хүдэлжэ байгаашад хүнүүдые тиимэ бэлээр магтадаггүй. Юу бодожо, хайшан гэжэ дуугархыень анхаржа, тииһэн бэеэрээ сэгнэлтэ үгэдэг заншалтай. Бултанай магтаал һайшаалда хүртэһэн, үнэхөөрөөшье эрхим һайн жэшээ харуулһан хүнүүдые ёһотоор хүндэлдэг байна. Убэлэй янгинама хүйтэнөөр Нижнеангарскһаа тракторнуудые Дабаанда асархадаа даараха, хэды үдэр үлэн хооһоор ябаха ушартай байгаа. Теэд иимэ шахардуу үедэ хэниинешье уйдажа, мууларжа ябаагүй, харин яагаашье һаа бүхы техникээ тосхондоо абаашахые оролдоо. Тракторaа уһан сооһоо гаргажа ядажа байхадаа, Анатолий Мокушев иигэжэ хэлэһэн:

— Уйдажа, уруу дуруу болохо шалтагаан үгы бшуу. Алексей Маресьевые мэдэхэ бэзэт? Хорёод үдэр шахуу үлэн хооһоор мүлхеэ һэмнай. Тиихэдэ хүлнүүдынь гэмтэнхэй байгаа. Бидэшье гаралсажа шадахабди!

Анатолий Мокушев һайрхан татажа хэлээгүй. Мнил юрын жэшээ дурдаа. Бэрхэшээлһээ сухарихагүй, бүришье хүшэр юумэ дабаха шадалтайень булта ойлгоо һэн. Ёһотой шалгалта иимэ ха юм. Гансашье һанал эрмэлзэл харагдаа бэшэ, тэдэнэй таһаршагүй хани нүхэсэл эндэ шалгагдаа бшуу.

Дабаанһаа нэгэшье хүн тэрьедэжэ ошоогүй. Яажа ошохобши? Эшхэбтэр ха юм. Бэрхэшээлһээ сухариха гэжэ юун байхаб? Тэрьедэжэ ябаха болоо һаа, аяар холоһоо энээ руу ерэһэнэйшье хэрэггүйл. Ямаршье шанга хэһээлтэһээ муухай хэһээлтэнь ха юм! Хэрбээ журам эбдэхээ һанаа һааш, багашаг түлөөһэтэй ажалда эльгээхэ. Энэнь мүн баһа хэһээлтэ. Гансал үүдэн тээшэ гараараа бү зааг лэ!

Мэгдэхэ ушар заримдаа гарадаг. Теэд ажабайдал шугам мэтэ сэхээр зуралзадаггүй, шиидхэгдээгүй али олон асуудалнууд гаражал байдаг шуу. Тиихэдэ нүхэдшни юунэй түлөө юм? Хэлэхэ, залаха, һургаал заабари үгэхэ эгээ найдамтай хүнүүдшни зэргэлээд ябанал. Саг үргэлжэ Ехэ газарһаа бэшэгүүд ерэхэ! Оо, иимэ һайхан бэшэгүүд хэды ехэ баяр асарнаб. Һамгантайгаа, үхибүүдтэйгээ хөөрэлдэһэн шэнги болоод, бүришье урматайгаар хүдэлжэ орохош. «Баабай, бидэ ямаршьегүй байнабди. Нэгэдэхи классаа эрхим һайнаар дүүргээб. Бидэнэр тушаа сэдьхэлээ зобонгүй, һайн лэ хүдэлыш даа!» Иимэ удхатай бэшэгүүд ханада үлгөөтэй, барилгашадые баясуулжа байдаг. Хажуудань үхибүүдэйнь дүрэ-зурагууд хадагданхай, Һөөл илдамханаар энеэбхилжэ байхал даа.

Минии һанахада, эдэнэр баабгай мэтэ тайга соогуур маяарганагүй, гажаран уйданагүй, харин Эхэ оронтойгоо хамта урагшаа дабхина, нэгэ амяар амилна, үхибүүдэйнгээ һонюуша харасаар байгаалиие хаража баясана.

Тайгада хүдэлжэ байһан хүнүүд нозог аалин зантай болодог гэжэ хэлсэдэг. Бү мэдэе, зүбшье байгаа аалам. Дабаан дээрэ хүдэлөөшэд, үнэхөөрөөшье, шууялдажа байдаггүй. Ажал тухайгаа халта-мүлтэ хөөрэлдэхэ. Хэн нэгэндээ ажаглалта хэхэ. Радист Илья Белозеровшье үлүү юумэ дуугардаггүй.

Үглөөдэр ямар байхаб? Үүлэтэй гү, али сэлмэг һаруул гү? Вертолет ерэхэ гү? Жэшээнь, үнгэрэгшэ жэлэй декабриин гушанай үглөөгүүр участогай начальник Владимир Самуилович Усенкэдэ тэрэ иигэжэ хэлэһэн юм: «Вертолет ерэхэгүй. Шэнэ жэлээ шампанскашьегүй угтаха болоо гүбдии даа».

Гайхаад яалтайб. Иимэшье ушар тохёолдоно бшуу. Гурбан үдэрэй үнгэрһэн хойно Ехэ газарһаа улаан архи эльгээгдээ һэн. Тэрэ үдэр тэнгэри хэзээ хэзээнэйхиһээшье үндэр болоһон шэнги харагдаха юм. Теэд нэгэшье хүн гэмэрээгүй. Шампанскын таглаадаһаар «бууджа», 1975 оной аяар холын Дабаанда орожо ерэһые тэмдэглээ бэлэй. Юрын жэл бэшэ, юһэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэл өөрөө орожо ерээл!

Участогай штабай үүдэн дээрэ иигэжэ уншахаг: «Усенкын ажахы». Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ иимэ бэшэлгэнүүдые уншаһанаа һананаб. Тэрэ үедэ иимэ «ажахынуудта» журам одоол сахигдадаг байгаа. Асари томо дабшасамнай журамһаа эшэ үндэһэтэй ха юм.

Иимэ хүнүүд Байгал-Амарай түмэр харгые барижа шадаха.

Энэ барилгада онсо анхарал хандуулагдана. Энэ барилгын ябасаар бүхы совет арад һонирхоно. Оронойимнай бүхы шахуу газетэнүүдтэ агуу барилга тухай бэшэгдэнэ, номууд барлагдан гарана. Энэнь онсо өөрын удхатай. Оронойимнай хүгжэлтын түүхэдэ онсо һуури эзэлхэ юумэн мүнөө хэгдэжэ байна. Тиимэһээ бидэшье түүхын халуун мүрөөр ябажа, барилгашадай үдэр бүриин баатаршалгые магтаха хубитайдаа омогорхон баясанабди.

Хада үрэмдэхэ техникэ Дабаанда асарагдажа эхилээ гэжэ апрелиин һүүл багта газетэнүүдтэ бэшэгдээ һэн. Иигээд лэ Байгалай тоннель малтагдажа эхилхэ. Тиигэтэр Дабаан дээрэ хэды һонин юумэн болохоб? Олон даа, угаа олон! Теэд Дабаанай түрүүшын шэмэрүүн убэл хэзээдэшье мартагдахагүй.

Дэбтэрэйнгээ һүүлшын хуудаһа харанаб, бэшэһэнээ дахин уншанаб. Дабаанда ошоһон шэнги һанагдажа, суттаа хоноһон, үнинэй нүхэд мэтэ хөөрэлдэһэн барилгашадни нюдэндэм үзэгдэхэдэл гээд, минии хэр зэргэ хүдэлдэгые мэдэхэ һанаатай харасагааһан шэнги байха юм. Үгы, иимэ гайхамшагта барилгашадтай би хэзээдэшье хахасахагүйб, саг үргэлжэ тиишэ ошожо, зохёохы ажалай зула бадаруулжа ябахаб. Иимэ хүнүүдээр омогорхонгүй яажа болохоб!

Иимэ хүнүүд тухай зураглан бэшэхэһээ дэмбэрэлтэй ондоо юумэн үгыл!

ТЭМСЭЛ УЛАМ ШАНГАДАБА

Футболоор СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө «А» классай хоёрдохи бүлэгэй табадахи зонодо дэлгэрһэн мүрысөөн улам эршэдэбэ. Түрүүлжэ ябаһан командануud түрүү һуурияа алдаха дурагүй.

Июниин 29-дэ болоһон уулзалгын дүнгүүдые харахада иимэ байна. Манай уншагшадай мэдэжэ байһанай ёһоор. Улаан-Үдын «Сэлэнгэ» Томскын «Торпедые» 2:0 тоотойгоор шүүгээ һэн. Мүн лэ иимэ тоо Благовещенскдэ үзэгдэбэ. Эндэхи «Амур» команда Владивостогой «Лучые» илаһан байна. Тиихэдэ «Восток» (Усть-Каменогорск) — «Целинник» (Целиноград), «Спартак» (Семипалатинск) — «Химик» (Джамбул), «Трактор» (Павлодар), — «Горняк» (Никольский) командануудай уулзалгын дүн — 1:0. Энээн дээрэһээ харахада, талмайн эзэд айлшадтаа ехэ «хүндэмүүшэ» бэшэ байһан болоно. Хоёр уулзалга эбтэйхэн гуримаар үнгэрөө. Судьягай һүүлшынхеэ жэмбүүрдэхэдэнь, командануud тэнсэһэн байба. Эдэ ямар командануud бэ гэхэдэ, «Локомотив» (Шэтэ) — «Чкаловец» (Новосибирск) — 0:0, «Шахтер» (Каранганда) — «Орбита» (Кзыл-Орда) — 1:1.

Һүүлшын хоёр нааданда Красноярскын «Автомобилистын» футболистнууд урмашамаар шалгарба. Ондоо городуудта наадахадаа, абажа боломоор дүрбэн очкоһоо дүрбүүлэйень абажархёо бшуу. Ёһоор дүн! Июниин 29-дэ Эрхүүдэ наадахадаа, эдэнэр талмайн эзэдые 4:2 тоотойгоор оро бодогүй шүүжэрхёо.

Энэ турнирай таблица харахада, Благовещенскын команда гурбадахи һууриһаа мултаржа, таблицын нэгэдэхи мүр дахинаа эзэлһэн байна. Удаадахи һууринуудые Хабаровскын СКА, Кзыл-Ордагай «Орбита» командануud эзэлнэ. Манай «Сэлэнгэ» гурбан мүр урагшаа дабшажа, долоодохи һуурида гараба. Харин хүршэнэрнай — Шэтын «Локомотив», Эрхүүгэй «Авиатор» һүүлшын һууринуудта түригдэһэн зандаа.

Хэнэйшье мэдэһээр, июниин 25-да болоһон наадануудта эрхүүгэйхид, шэтынхид баһал урагшагүйдөө һэн. «Авиатор» команда өөрынгөө талмай дээрэ Томскын футболистнуудтай уулзахадаа, 1:1 тоотойгоор тэнсээ һэм шуу. Шэтын хүршэнэрнай Барнаулай «Динамо» командатай наадахадаа, мүн лэ иимэ тоотойгоор уулзалгаяа дүүргэһэн юм. Һанаад үзэхэдэ, өөрынгөө талмай дээрэ ходол тэнсэжэ гү, али үнгэржэ срэхэдээ шүүгдэжэл байгаа һаа, хаана холо харайгдахаб даа. Хүршэнэрэймнай бирагүй наадан зарим тэды шалтагаантай гээшэ ха. Ушарынь гэхэдэ, энэ жэлдэ эдэ командануудай олоншог футболистнуудай орондо залуу, иимэ харюусалгатай мүрысөөндэ үшөө хабаадаагүй хүбүүд ерэһэн байна. Мүн иимэрхүү ушар манай «Сэлэнгэдэшье» үзэгдөө. Спортивна гурим эбдэһэнэйнгээ, спортсменүүдтэ таарашагүй аяг зан харуулһанайнгаа түлөө В. Пугач, Н. Охремчук, С. Бычков, П. Гребенщиков гэгшэд командаһаа гаргагдаа һэн.

Мүнөөдэр Улаан-Үдын стадион дээрэ ээлжээтэ уулзалга болохонь. Манай «Сэлэнгэ» командатай Новосибирскын «Чкаловецай» футболистнууд хаба шадалаа туршалсаха байна.

С. БИЛЬЧИРОВ.

Командануud	Наадаа	Шүүгээ	Тэнсээ	Шүүгдөө	Бүмбэгэ	Очко
1. «Амур» Благовещенск	13	6	4	3	19-8	16
2. СКА Хабаровск	12	7	2	3	19-11	16
3. «Орбита» Кзыл-Орда	12	7	2	3	17-12	16
4. «Химик» Джамбул	12	4	5	3	18-14	13
5. «Спартак» Семипалат.	11	5	3	3	12-9	13
6. «Луч» Владивосток	13	5	3	5	12-12	13
7. «Сэлэнгэ» Улаан-Үдэ	12	5	2	5	15-12	12
8. «Целинник» Ц-град	12	4	4	4	12-12	12
9. «Горняк» Никольский.	12	5	2	5	14-17	12
10. «Трактор» Павлодар	11	5	1	5	10-9	11
11. Динамо» Барнаул	11	4	3	4	11-11	11
12. «Шахтер» Караганда	11	4	3	4	10-10	11
13. «Чкаловец» Н-сибирск	11	3	4	4	13-9	10
14. «Торпедо» Томск	12	1	8	3	10-14	10
15. «Восток» У-Кам	11	3	4	4	13-17	10
16. «Автомобилист» Кр.	12	4	2	6	12-19	10
17. «Локомотив» Шэтэ	12	2	4	6	7-15	8
18. «Авиатор» Эрхүү	12	2	4	6	11-24	8

ТҮГЭСХЭЛЭЙ НААДАНДА ХАБААДАЛСАХАНЬ

Футболоор Буряадай АССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнэй гурбан наадан үнгэргэгдэбэ. «Забайкалец» болон ЛВРЗ-гэй спортын клубуудай командануud абажа болохо зургаан очкоһоо зургаае абажа шадаһан байна. ЛВРЗ-гэй футболистнууд «Байкалые» — 10:0, Захааминай «Металлургые» — 4:0, «Торпедые» 6:2 тоотойгоор шүүгээ. Тиихэдэ «Забайкалец» команда «Сэлэнгэдэ» абтаха футболистнуудые бэлдэдэг бүлэгые — 3:1, «Торпедые» — 5:0, «Электромашиные» 6:0 тоотойгоор шүүһэн байха юм.

Абажа болохо дүрбэн очкоһоо дүрбые абаһан локомотивна депогой команда наадanай таблицада гурбадахи һуури эзэлнэ. Тус командын футболистнууд Зүүн-Сибиринн түмэр замай түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ хабаадалсажа, илалта туйлаад, Абаканһаа һаяхан бусажа ерээ. Тэдэнэр Нижнеудинскын командые — 4:1. Красноярскын футболистнуудые 3:1 тоотойгоор шүүһэн, Эрхүүгэй командатай 1:1 тоотойгоор тэнсэһэн байна. Игэжэ локомотивна депогой команда хоёр жэл удаагаар. Зүүн Сибиринн түмэр замай чемпион болобо. Футболоор оронойнгоо түрүү һуури эзэлхын түлөө түмэр замшадай командануудай хоорондо үнгэргэгдэхэ мүрысөөндэ хабаадалсахаяа Минеральные Воды гэжэ город августда ошохо юм.

Буряадай АССР-эй кубогта хүртэхын түлөө хахад финалай мүрысөөн авиационно заводой стадион дээрэ үнгэргэгдэбэ. Эндэ «Забайкалецай» футболистнууд ЛВРЗ-гэй командые 2:1 тоотойгоор шүүжэ, түгэсхэлэй наадanда хабаадалсаха болобо. Локомотивна депогой команда «Радиотехнигэй» футболистнуудтай наадаха. Эдэ хоёр командын алиниинь шүүнэб, тэрээнтэй «Забайкалец» команда наадаха.

Республикын кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөнэй түгэсхэлэй наадан Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ июлиин 16-да үнгэргэгдэхэ байна.

ШЭНЭ РЕКОРДНУУД

Хүнгэн атлетикын сезон түлэг дундаа ябажа байна. Буряадай спортсменүүд эдэ мүрысөөнүүдтэ яһала урагшатай ябана. Республикын дүрбэн шэнэ рекорд июнь һарада тогтоогдоо.

Буряадай гүрэнэй багшанарай институтдай студент Виктор Соснин энэ жэлэй сезондо һайн амжалта туйлаа. Тэрэ хоёр рекордые шэнэлһэн байна. Түрүүшээр Виктор Соснин ядро түлхилгөөр Улаан-Үдын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ хабаадалсахадаа, долоон килограмм шэгнүүртэй снарядые 14 метр 58 сантиметр зайда түлхижэ, Андрей Чебунинай туйлаһан хуушан рекордые 11 сантиметрээр ахиһан байха юм. Копье шэдэлгээр республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө хүдөөгэй спортсменүүдэй хоорондо үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ тэрэ хуушанай рекордые шэнэлжэ шадаа. Мүнөө шэнэ рекорд 66 метр 10 сантиметр болоно.

Физкультура болон спортын талаар городой комитедэй инструктор Владимир Масовер «спортын хатанда» дуратайшуулда мэдээжэ болонхой юм. Тэрэ 100 метрэй зайда урилдахадаа, 10,5 секунда саг харуулжа, республикын рекордсмен болоһон. Утые харайлгаар хүдөөгэй спортсменүүдэй хоорондо үнгэргэгдэһэн республиканска мүрысөөнүүдтэ Владимир Масовер түрүүшынхеэ хабаадалсахадаа, 7 метр 07 сантиметр зайе гаталжа, Евгений Поповой туйлаһан хуушан рекордые нэгэ сантиметрээр үлүүлһэн байна. Гэбэшье һүүлдэнь түгэсхэлэй мүрысөөндэ 7 метр 11 сантиметрэй зурлаа дээрэ һуроо.

СПАРТАКИАДА ДҮҮРЭЭ

Агууехэ Илалтын 30 жэлэй ойдо зорюулагдаһан городой тусхай дунда һургуулинуудай һурагшадай XVI комплексно спартакиада дүүрэбэ. Техникумүүдэй һурагшад спортын долоон зүйлөөр мүрысөө. Шанга тулалдаанай һүүлшын үдэр болотор городой спортын комитедэй дамжуулгын кубогта ямар командын хүртэхэ байһаниинь элирээгүй байгаа. Индустриально - педагогическа техникумэй түлөөлэгшэд һүүлшын үдэр һайн дүнгүүдые туйлаа. Басагадайшье бүлэг, мүн эдиршүүлэйшье бүлэг городой комитедэй гол шанда хүртэжэ, ниитэ командаараа түрүүшынхеэ амжалта туйлаба.

ЭРХИМҮҮД ИЛАБА

Техническэ мэргэжэл олгодог училищинуудай һурагшадай спортын 15 зүйлөөр үнгэргэгдэһэн 12-дохи комплексно спартакиада арбан һарын туршада үргэлжэлөө. Ангай совхозой поселок шадар зүг шэг ололгоор түгэсхэлэй мүрысөөн үнгэргэгдэбэ. Эндэ Улаан-Үдын 2-дохи ГПТУ-гай эдиршүүл гурбадахи һуури эзэлээшье һаа, (1-дэхи ГПТУ-гай эдиршүүл эрхимлээ). «Трудовые резервы» бүлгэмэй областной Соведэй тогтооһон гол шанда хүртэбэ. 13-дахи ГПТУ-гай эдиршүүл — хоёрдохи, 7-дохи ГПТУ-гай спортсменүүд гурбадахи һууринуудые эзэлбэ.

Басагадай дундаһаа 7-дохи ГПТУ-гай ерээдүйн барилгашад түрүүшынхеэ илалта туйлажа, гол шанда хүртөө. 9-дэхи ГПТУ-гай ерээдүйн наймаалагшад, тогоошод түрүү һуури эзэлэгшэдһээ оройдоол 7 очкогоор булигдаа, 8-дахи ГПТУ-гай басагад гурбадахи һуурида гараа.

Спартакиада дүүрэжэ, дүнгүүд согсологдобо гээшэ. Каменскын 4-дэхи ГПТУ-гай, Бага-Куналейн 5-дахи СПТУ-гай суглуулагдамал командануud һайн бэлэдхэлтэй байһанаа харуулаа гэжэ эндэ тэмдэглэхэ дуран хүрэнэ. Тэдэнэр спартакиадада эдэбхитэйгээр хабаадалсаа.

Харанхын 18-дахи ГПТУ, Әлхиин 5-дахи ГПТУ, Баргажанай адагай 20-дохи ГПТУ, Онохойн 21-дэхи ГПТУ гэжэ училищинуудай хүтэлбэрилэгшэд залуушуулые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ физкультура болон спортын һайн үүргэ дүүргэдэг байһые хүсэд тоодоггүй байна гэжэ эндэ тэмдэглэмээр.

Б. МИРОМАНОВ.

ТОБШОХОНООР...

ҺУР ХАРБАЛГА. Душанбе хотын 19-тэй студент басаган Зебинисо Рустамова Швейцариин Интерлакен хотодо үнгэргэгдэһэн дэлхэйн түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөндэ ехэ амжалта туйлажа, дэлхэйн чемпионой нэрэ солодо хүртэбэ. Тэрэ М-2 упражненеэр дэлхэйн шэнэ рекорд тоггоогоо — 2.465 очко. СССР-эй арадуудай зунай VI спартакиадада илагша Львовой түлөөлэгшэ Валентина Ковпан 2.430 очко абажа, хоёрдохи һуури эзэлһэн байна.

СССР-эй эхэнэрнүүдэй суглуулагдамал команда 7.252 очко абажа, дэлхэйн рекорд тоггоон, илажа гараа.

США-гай студент Аэрелл Пэйс эрэшүүлэй дунда эрхимлэбэ. Тэрэ 2.546 очко түдаһан байна. Иимэ ехэ рекордын тэрэ эрхим дүн харуулжа, командынгаа илалтада ехэ туһа хүргэһэн байха юм. Холбоото Штадуудай эрэшүүлэй команда дэлхэйн шэнэ рекорд мүн лэ тогтоогоо — 7.444 очко.

МҮНӨӨНЭЙ ТАБАН ЗҮЙЛЭЙ МҮРЫСӨӨН. Спортын энэ зүйлөөр ахадүү арминуудай сэрэгшэдэй дунда түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Киевтэ болобо. Эндэ младша сержант Сергей Репетенко чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө. Тэрэ эдиршүүлэй бүлэгтэ хабаадабашье, эрхим дүн туйлаба — 5.476 очко. Борис Мосолов хоёрдохи һуури эзэлһэн байна.

ВОЛЕЙБОЛ. СССР-эй арадуудай спартакиадын программаар мүрысөөн Москва хотодо болоожо байна. Кубогуудта хүртэһэн командануудай дунда илагша, ороной түрүү һуури эзэлэлгын наадanда мүнгэн медальда хүртэһэн Ригын «Радиотехникын» волейболистнууд Эстониин суглуулагдамал командые 3:2 тоотойгоор шүүбэ.

Москва — Таджикистан, Украина — Молдави, Узбекистан — Туркмени, Киргизи — Армени, Ленинград — Азербайджан гэһэн командануудай наадан бултадаа 3:0, Ленинград — Казахстан — 3:1 тоотойгоор дүүрэһэн байна.

ФУТБОЛ. СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө ээлжээтэ наадануud үнгэрэгшэ амаралтын үдэр болобо. Эдэнэй дүнгүүд иимэ: «Динамо» (Киев) — «Пахтакор» — 0:1, «Черноморец» — «Локомотив» — 1:0, «Торпедо» — «Арарат» — 1:1, «Шахтёр» — «Динамо» (Москва) — 1:0, «Зенит» СКА — 2:1, «Динамо» (Тбилиси) — «Днепр» — 2:0, «Заря» — «Спартак» — 1:0, ЦСКА — «Карпаты» — 2::2.

(ТАСС).

УНШАГТЫ hонирхохол байхат

ТЭМДЭГЛЭГДЭҺЭН ДА... МЯНГАН ШУБУУН

КАЗАХАЙ ССР-эй Наy... нуудай академиин зоологи... институдай орнитологу... Джунгарска Алатауда хомор... шухаг шубуудай — эртэ урди... сахалинуудай 800 дальбарa... тэмдэглэһэн байна.

Тянь-Шаньдахи Алакуль ... жэ багахан нуурай арал... даар заповедник бии болго... донь, эндэ эртэ урдын 32 на... жэгүүртэ шубуун үндэгэлһ... байгаа. Мүнөө эдэнэй тоо 50... да хүрөө. Иимэ шубууд ман... орон дотор ондоо тээгүүр үг... юм.

Энэ жэлдэ Казахстанай о... нитологууд 70 мянга гаран ... хэ гү, али нёдондонойхи... хоёр дахин олон шубууд та... дэглээ.

ЗАПГУУЛ АИСТНУУД

ЭНЭ ҺАРАДА Румыни... орнитологууд үзэгдөө дуу... даагүй юумэ хараһан байн... Сибиу гэдэг уездэ бии бол... һон 50—60 сагаан аистын һур... хоёр долоон хоногой турш... соо хүршэ һуурин тосхонуудаа «аяншалхадаа», энэ үе соо хо... дахин «олошорһон» байна.

Зунай тэгэндэ аистнууд... иишэ тиишээ юундэ зайгуулат... һан тухайнь мэргэжэлтэд юу... шье хэлэхээ ойлгожо ядан... Эдэмнай эжэлээ олонгүй, оро... соогуур зайха баатай болоһо... ори ганса аистнууд болоно ... жэ зариман багсаамжална.

КОРОЛЕВЫН НЮУСА БАЯЛИГУУД

КОРОЛЕВА Бонын нютаг... хэрэм соо гү, али дүтэ шадар... нюуһан айхабтар ехэ баялигуу... тухай домог суу Келецкэ ... зартахи Хенчинэ гэжэ эртэ... урдын хото городто ажаһууһа... хүнүүдэй дунда олон зууга... жэл соо таранхай юм. Эн... нюуса баялигуудые бэдэржэ... олохын тула айхабтар олон зо... хүсэлэл оролдолго гаргаһаншье... байха. Энэ багахан хото ша... дархи олон тоото хонхосо... хадаа зол хубияа олохые орол... дон, талаан туршан бэдэрэгшэ... дэй хэрэг болоно гэжэ зари... хүнүүд тоолодог юм.

Бүлэг хүнүүд энэ нюуса... хаана байһые одоошье элирүү... лээ гээд нютагай газетэ мэдээ... сэнэ. Ушарынь юуб гэхэдэ... моринон араг яһан эндэһээ ол... доһон байна. Үнэхөөрөөшье... дуратай мориием нь намта... хамта хүдөө табяарайгты гэжэ... Бона захирһан юм гэһэн домог... иигэжэл батадхагдаа.

«ДЖИНС ҮМДЭНЭЙ ШУУЯАН» ЗАМХАБА

Джинс үмдэнэй шууяана... замхахадань, Японой оёдолой... компанинууд һанаата болож... эхилбэ. 1913 ондо Японд... джинс үмдэн эгээл алдар суу... тай хубсаһан гэжэ тоологдоо... һэн. 120 миллиард центэ джинс... худалдагдаһан байгаа. Гэбэ... шье нёдондо намарһаа хойшо... тэрэ үнэ сэнгээ буурaжа, ху... далдалгын хэмжээн 20—30 про... центээр хороо. Гансал Японд... бэшэ, харин бусад оронуудаа... шье джинсын шууян замхажа... байна гээд Японой модельер... нүүд тоолоно. Теэд ямар хуб... саһанай энээниие һэлгэхэ бай... һаниинь мэдэгдэнэгүй. Ямар... хубсаһан залуушуулай дунда... иимэ үргэнөөр алдаршаха гэ... шэб?

«ДАЛАЙН ҮНЕЭН»

ЛЬВОВОЙ университедэй... зоологическа музейдэ орожо... харагшад далайн үнеэгээр ехэ... тэ һонирходог байна. Имагтал... тэрэнэй хэмжээниинь (араг... яһанай утань 7 метр) бэшэ, харин уршагта хуби заяачиинь олониие һонирхуулдаг байна. Иимэ амитан мүнөө дэлхэй дээрэ үгы юм. Тэрэ XVIII зуун... жэлэй хоёрдохи хахадта хюдагдажа, үгы болошоһон түүхэтэй. Эдэнэй мяхан тугалай мяхандал адлирхуу байгаа.

Берингын экспедицидэ хабаа... дагша академик Г. В. Стеллер далайн үнеэ элирүүлээд, энээн тухай бэшэһэн юм. Эдэнэр Охотско далай дээрэхи Командорско аралнууд шадархи гүн гүйхэн газарта ажамидардаг байгаа. Эдэ гол түлэб далайн капустаар хооллодог һэн. Мантан томо бэетэй байһан юм. Иимэ амитад хүдэлсэгүй, этигэл ехэтэй байгаа. Эдэнэй эрьедэ дүтүүр ерэхэдэнь, гараараа бэеыень эльбэжэ боломоор байдаг гэһэн гэжэ Стеллер бэшэһэн байдаг.

(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Социалис мүрысөөнэй алхамууд» — суглуулбари. Рейдовэ бригадын материалнууд. «Тарилгаа һайнаар харууһалха» — Е. Ефремовэй статья.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Хүмүүжүүлгын гол звено» — Б. Дармаевай статья. «Түрүүшүүлэй дүй дүршэл» — В. Крыловой статья. «Залуу коллективэй алхамууд» — Г. Малых гэгшын статья.

Гурбадахи хуудаһанда. А. Паликовагай статья. «Эндэ хүдэлмэришэдэй кадрнууд бэлэдхэгдэнэ...» — В. Гауценовэй фоторепортаж. Элдэб һонин.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Баяр баясхалангай гурбан боти» — Ч. Гомбоиной статья. Спортын һонин.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 10.05 — «Угалзанууд». 10.35 — В. Вишневский. «Оптимистическая трагедия». Литературна дамжуулга. 11.20 — «Үхибүүд, танай захилаар» (үнгэтэ). 12.05 — «Лунный камень» — телефильм. (Англи), 4-дэхи сери. 12.50 — Һүүлэй һонин. 13.00 — «Дэлхэйн арадуудай уран бэлиг» (үнгэтэ). 13.40 — «Үхибүүдтэ — фильм». «Доктор Айболит» — кинофильм. 14.50 — Документальна фильм. 15.00 — Футболоор «Динамо» (Тб) — «Динамо» (К), (хоёрдохи тайм). 15.45 — «Лунный камень» — телефильм. (Англи), 4-дэхи сери. 16.30 — Агаарай долгин дээрэ — «Залуу наһан». «Шинии ерээдүй». 17.00 — «Хроника раскрытия одного преступления» гэһэн документальна фильм түрүүшынхеэ харуулагдаха. 18.15 — «Спортлотогой» тираж (үнгэтэ). 18.30 — «Время».

Улаан-Үдэ. 19.00 — Кооперациин уласхоорондын үдэр (буряадаар). 19.20 — Һүүлэй һонин.

«Орбита». 19.40 — Агаарай долгин дээрэ — «Залуу наһан» — «Шинии ерээдүй». 20.10 — «Лунный камень» — телефильм. (Англи), 4-дэхи сери. 20.55 — Футболоор «Динамо» (Тб) — «Динамо» (К). Хоёрдохи тайм. 21.40 — «Хроника раскрытия одного преступления» гэһэн документальна фильм. 22.55 — «Дмитрий. Шостакович» гэһэн телевизионно документальна фильм түрүүшынхеэ харуулагдаха. 24.00 — «Время». 00.30 — Футболоор «Локомотив» (Москва) — «Арарат» (Ереван).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.40 — Телевизионно һонин.

«Орбита». 19.00 — «Дэлхэйн арадуудай уран бэлиг» (үнгэтэ).

Улаан-Үдэ. 19.30 — «Экран» — телевизионно суглуулбари. 20.30 — М. Степановагай концерт.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН·ТЕЛЕГРАФ·РАДИО

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ТУХАЙ БЭШЭНЭБ

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорныи ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ПНР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Г. Яблоньскитой Кремль соо уулзажа хөөрэлдэһэн тухайнь социалис оронуудай газетэнүүд мэдээсэнэ. Хоёр ороной арадуудай хоорондохи хани барисаанай, аха дүүгэй харилсаа холбооной амжалтатайгаар хүгжөөгдэжэ байһаар сэдьхэлээ ханаги, байһанаа хөөрэлдөөнэй үедэ хоёр тала мэдүүлбэ.

Г. Яблоньскиин Москвада ерээд байһан тухай Польшын «Жиче Варшавы» газетэ бэшэнэ. Аха дүү хоёр ороной хүтэлбэрилэгшэдэй уулзалга социалис байгуулалтын ябаса тухай мэдээсэлнүүдые халан абалсаха, бүхы талаар харилсаанай эрхим һайн харгы зам, эгээл ашаг үрэ ехэтэй арга онолнуудые тодорхойлхо арга олгоһон байна гээд газетэ бэшэнэ.

СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудай США-гай сенадай делегациин гэшүүдтэй СССР-эй Верховно Соведтэ хөөрэлдэһэн тухай шэнжэлэлые газетэнүүд үргэнөөр толилно. СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй гадаадын хэрэгүүдэй асуудалнуудые эрхилдэг комиссиин түрүүлэгшэ М. А. Сусловай энэ уулзалга дээрэ хэлэһэн үгэдэ гол анхаралаа хандуулна. Совет-американ харилсаанда болоһон һайн хубилалтанууд уласхоорондын шахардуу байдал һуларуулхаһаа гадна, уласхоорондын бүхы оршон байдалда һайнаар нүлөөлнэ гэжэ М. А. Суслов тэмдэглэһэн байгаа.

МНРП-гэй аймагуудай комитедүүдэй пленумүүдэй Монгол орондо боложо байһан тухай «Үнэн» газетэ мэдээсэнэ. «Сагай хангалтагүй муу уларилһаа мал ажалда тохёолдодог гарза хохидолые усадхаха, малай үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэхэ хэмжээнүүд тухай» МНРП-гэй ЦК-гай, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые бэелүүлхэ хүдэлмэриие һайжаруулха тухай асуудалые хүдөөгэй коммунистнууд зүбшэн хэлсэнэ.

США-гай Коммунис партиин XXI съездын дүнгүүдые дэлхэйн түрүү үзэлтэй хэблэл үргэнөөр шэнжэлнэ. Маоизм хадаа дээрэлхы бүдүүлиг ааша гаргаһан гутамшаг муухай национализм болоно гэжэ съездын делегадууд тэрэниие эрид буруушааһан байха юм.

(ТАСС).

Англиин банкда алба хаагша Ричард Бикель Ла-Манш хоолой дээгүүр өөрынгөө бүтээһэн түхеэрэлгээр (зураг дээрэ) нисэжэ гараба. Дуврһаа нисэжэ гараһанайнгаа удаа час болоод тэрэ Каледа (Франци) буугаа.

АП—ТАСС-ай фото.

ДЕЛИ

ХУБИЛАЛТАНУУДЫЕ ҮРГЭНӨӨР ХЭХЭБДИ

ТАСС

Мүнөө орон дотор онсо байдалай соносхогдоод байхада, хархис этэгээдүүдэй харата ябуулганууд зайсуулагдажа байна. Орон дотор социально-экономическа хэмжээ ябуулгануудые үргэнөөр бэелүүлхэ шухала гэжэ Индиин захиргаан, хүтэлбэрилхы партиин ба демократическа бүхы эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд тэмдэглэнэ. Индиин Национальна конгресс гэдэг хүтэлбэрилхы партиин парламентска бүлэгэй гүйсэдхэхэ комитедэй заседани дээрэ энэ асуудал зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

Премьер-министр Индира Ганди заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Индиин Национальна конгресс һунгалтын үедэ арад зонһоо мандат абабашье, правительствада ородоггүй хархис хүсэнүүдэй зүгһөө гаргагдаһан гутамшаг муухай үйлэ хэрэгүүдһээ уламжалан, тиимэ һайнаар, ашаг үрэ ехэтэйгээр хүдэлжэ шадаагүй байна гэжэ мэдүүлээ. Засаг захиргаанай үгэ дуулахагүй гэжэ орон дотороо үргэн ябуулга хэхые һэдэһэн хархис хүсэнүүдэй түсэбүүдые буруу һүргэхын тула правительство онсо байдал соносхохо баатай болоһон байгаа. Демократиие аршалан абархамнай» гэлдэгшэд үнэндөө демократиие сахингүй, хүсэ хэрэглэхэ, правительствадэ эсэргүү зэбсэгтэ ябуулганууdые үүдхэхэ гэжэ оролдоһон байна . гээд Индира Ганди хэлэбэ.

Джапан пресс агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Япондо ажаһуугшадай 80 процент хүн зон шүдэнэй үбшөөр үбшэлдэг. Тэрээнтэй эрид шууд тэмсэхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдадаг, элдэб кампанинууд үнгэргэгдэдэг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: токийцуудай дуратай, жэл хахадтай болоһон Мумин гиппопотам энэ ехэ щёткоор шүдөө арилгадаг.

ТАСС-ай фотохроника.

БЕЙРУТ

ШАХАРДУУ БАЙДАЛТАЙ БАЙҺААР

ТАСС

Катайб гэдэг хархис партиин фалангистнуудай ба палестинынхидтэй хамта тэмсэдэг түрүү үзэлтэй хүсэнүүдэй хоорондо зэбсэгтэ хёморoo зүришэлдөөнүүд Ливанай ниислэл хотодо боложо үргэлжэлһөөр. Хотын шэнэ шэнэ районуудта тэмсэл болоно. Июниин 30-да болоһон буудалдаанай үеэр 20 гаран хүн алуулаа, 60 шахуу хүн шархатуулагдаа.

Бейрудэй радиогой мэдээсэһэнэй ёһоор, июлиин 1-нэй үглөөгүүр хотын бүхы районуудта, оршон тойронхи нютагуудта байдал шахардуу шанга байба. Хүн зониие эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангалга түбэг бэрхэшээлдэ оронхой.

Бейрудэй далайн порт хүдэлхээ болёо гээд хэблэл мэдээсэнэ. Гүрэнэй ба үмсын бүхы эмхи зургаанууд, промышленна предприятинууд хаагдаа.

Ливанай президентын декредээр премьер-министр Рашид Караме толгойлогшотой ороной шэнэ правительство бүридхэгдэбэ. Зургаан хүн шэнэ кабинедэй бүридэлдэ ороно. Р. Караме обороны министрэй тушаалые даана. Ливанай президент байһан К. Шамун — дотоодын хэрэгүүдэй министрээр, Ф. Такла гадаадын хэрэгүүдэй министрээр томилогдоо.

Р. Карамегэй правительство орон доторхи байдалые тогтонижоруулжа шадаха гээд этигэн найдажа байһанаа Ливанай хэблэл мэдүүлнэ.

ГАВАНА

САНТЬЯГО-де-КУБАДА МИТИНГ БОЛОБО

ТАСС

Үе сагаар шалгагдан туршагдаһан ёһотойл хани барисаае Кубын арад зон сэгнэжэ шададаг юм гэжэ Кубын Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, Революционно правительствын премьер-министр Фидель Кастро Швециин премьер-министр Улоф Пальмегэй албанай хэрэгээр эндэ ерээд байһанай хүндэлэлдэ Сантьяго-де-Куба хотодо үнгэргэгдэһэн митинг дээрэ үгэ хэлэбэ.

Советскэ Союзай, социалис бусад оронуудай, мүн хэдэ хэдэн ондоо гүрэнүүдэй, тэрэ тоодо Швециин зүгһөө Кубын революцида үзүүлэгдэдэг туһаламжа. дэмжэлгэдэ Ф. Кастро үндэр сэгнэлтэ үгэһэн байна. Кубые дэмжэнгүй, хашаха харшалха гэһэн США-гай хараа бодолые Швеци дэмжээгүй юм.

Революционно правительствада Швециин зүгһөө үзүүлэгдэһэн гансал материальна туһаламжа бэшэ, харин Кубатай Швециин һанал нэгэтэй байһан ушарынь айхабтар ехэ байна гэжэ Кубын КП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь тэмдэглээ.

Удаань Швециин премьер-министр Улоф Пальме иигэжэ мэдүүлбэ: «Хэрбээ айхабтар ехэ бэрхэшээл түбэгүүдэй тохёолдожо байгаашье һаань, шэнэ общество байгуулгада Кубын туйлаһан амжалтанууд горитой байна. Гадаадын компанинуудай мэдэлдэ байһан байгаалиингаа баялигуудые гартаа абаад, ашаглаха талаар Куба Латиин Америкын оронуудай арадуудта һайн жэшээ болоно».

Хэһээлтэ зоболонгуудшье, хашалта харшалалтануудшье Чилиин арадай зоригые мохоожо шадахагүй гээд Швециин премьер-министр тэмдэглээ. Чилиин арад эрхэ сүлөөгөө олохол байха. Тиин тэдэнэй сүлөөтэ байдалаа бусааха байһандань этигэн найданабди гэжэ У. Пальме мэдүүлбэ.

ЛИССАБОН

А. КУНЬЯЛ ҮГЭ ХЭЛЭБЭ

ТАСС

Португалиин Компартиин Генеральна секретарь Альваро Куньял Лиссабондо болоһон олоной хабаадалгатай митинг дээрэ үгэ хэлэбэ.

Түбэг бэрхэшээлнүүдэй хэды тохёолдожо байгаашье һаань, Португалиин революци хэлбэришэгүйгөөр урагшаа дабшана гэжэ тэрэ мэдүүлээ. Үргэн ниитэ арад зон революционно хүсэнүүдэй хүдэлөөнтэй батаар нэгэдэн, контрреволюциин али бүхы ябуулганууdта шанга харюу сохилто үгэнэ.

Хархис хүсэнүүд үргэн ехэ добтолго хэнэ. Тингээшье һаань, арад зон эрхэ сүлөөгөө алдахагүйе оролдоно.

Европын коммунис партинуудта «Москвагай зүгһөө заабари зүбшэл үгтэдэг» гэжэ «Республика» газетын редакциин толилһон худал хуурмаг материалые эрид буруушааха зуураа, А. Куньял иигэжэ хэлэбэ: «Энэ удаада иимэ муухай хардалга гүрдэлгые мнин орхихогүйбди».

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 2-54-54, приёмная — 2-54-93, зам. редактора — 2-68-03, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретаря — 2-50-52, секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-60-91, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, пропаганды и агитации — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, писем и селькоров — 2-67-81, информации — 2-34-05, общественная приёмная — 2-56-62, машинное бюро — 2-57-63, корректорская — 2-35-95, фотолаборатория — 2-33-61.

 Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров Бур АССР Н-02424. Заказ № 0044